

Βρυξέλλες, 9.12.2022
COM(2022) 709 final

**ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

σχετικά με την πολιτιστική διάσταση της βιώσιμης ανάπτυξης στις δράσεις της ΕΕ

Περιεχόμενα

1. Πλαίσιο	1
2. Ενίσχυση της αλληλεπίδρασης μεταξύ πολιτιστικών πολιτικών και βιώσιμης ανάπτυξης	3
3. Πολιτισμός και ΣΒΑ στις πολιτικές και τα προγράμματα της ΕΕ.....	4
A. Πολιτιστική πολιτική	4
B. Περιφερειακή πολιτική και αστική ανάπτυξη.....	11
Γ. Εσωτερικές υποθέσεις και εσωτερική ασφάλεια.....	13
Δ. Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις και ένταξη.....	15
Ε. Δικαιοσύνη, δικαιώματα των καταναλωτών και ισότητα των φύλων.....	16
ΣΤ. Το Νέο Ευρωπαϊκό Μπάουχαους και η οριζόντια διάστασή του για βιωσιμότητα με γνώμονα τον πολιτισμό	17
Z. Διεθνής εταιρική σχέση και αναπτυξιακή πολιτική της ΕΕ	19
Η. Πολιτική γειτονίας και διεύρυνσης.....	21
Θ. Πολιτικές για την εκπαίδευση και τη νεολαία	22
Ι. Ενιαία αγορά και βιομηχανικές πολιτικές	24
ΙΑ. Έρευνα και καινοτομία.....	25
ΙΒ. Ψηφιακή οικονομία και κοινωνία	28
ΙΓ. Δράση για το κλίμα και περιβαλλοντική πολιτική.....	29
ΙΔ. Γεωργική πολιτική	32
ΙΕ. Αμυντική βιομηχανία και διαστημικές πολιτικές.....	33
ΙΣΤ. Μηχανισμός πολιτικής προστασίας της Ένωσης.....	34
4. Συμπεράσματα: Το μέλλον	35

1. ΠΛΑΙΣΙΟ

Οι στόχοι βιώσιμης ανάπτυξης (ΣΒΑ) είναι αλληλένδετοι με διάφορους τομείς πολιτικής. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι πλήρως προσηλωμένη στην επίτευξη αποτελεσμάτων σε όλες τις διαφορετικές διαστάσεις της βιώσιμης ανάπτυξης¹. Όσον αφορά τον ρόλο του πολιτισμού, η Επιτροπή τόνισε την πολιτιστική διάσταση της βιώσιμης ανάπτυξης στο πλαίσιο της νέας ευρωπαϊκής ατζέντας του 2018 για τον πολιτισμό² και δεσμεύτηκε να την αξιοποιήσει για να συμβάλει στην εφαρμογή της Ατζέντας του 2030 των Ηνωμένων Εθνών για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη³.

¹ Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής (2020) με τίτλο «*Delivering on the UN's Sustainable Development Goals — A comprehensive approach*» (Επίτευξη των στόχων των Ηνωμένων Εθνών για τη βιώσιμη ανάπτυξη — Μια ολοκληρωμένη προσέγγιση).

² [COM\(2018\) 267 final](#).

³ <https://www.un.org/sustainabledevelopment/development-agenda/>

Το Συμβούλιο, στο ψήφισμά του σχετικά με την πολιτιστική διάσταση της βιώσιμης ανάπτυξης⁴, του Δεκεμβρίου 2019, επιβεβαίωσε τη δέσμευση των κρατών μελών για βιωσιμότητα, καθώς και για την πλήρη και ταχεία εφαρμογή της Ατζέντας του 2030 των Ηνωμένων Εθνών. Το πρόγραμμα εργασιών του Συμβουλίου στον πολιτιστικό τομέα (2019-2022)⁵ τροποποιήθηκε στη συνέχεια τον Μάιο του 2020, ώστε να συμπεριληφθεί ως πρόσθετη προτεραιότητα «ο πολιτισμός ως κινητήρια δύναμη της βιώσιμης ανάπτυξης». Στο πλαίσιο αυτής της προτεραιότητας, το πρόγραμμα εργασιών προβλέπει δύο αντίστοιχες δράσεις: i) ομάδα ανοικτής μεθόδου συντονισμού (ΑΜΣ) που απαρτίζεται από εμπειρογνώμονες των κρατών μελών σε θέματα που αφορούν την πολιτιστική διάσταση της βιώσιμης ανάπτυξης και συστάθηκε το 2021, η οποία υπέβαλε την έκθεσή της τον Σεπτέμβριο του 2022⁶ και ii) πρόσκληση προς την Επιτροπή να υποβάλει σχέδιο δράσης για την πολιτιστική διάσταση της βιώσιμης ανάπτυξης.

Η παρούσα έκθεση αποτελεί την απάντηση της Επιτροπής στην πρόσκληση. Τάσσεται υπέρ μιας προσέγγισης πολιτικής της ΕΕ για την πολιτιστική διάσταση της βιώσιμης ανάπτυξης η οποία θα βασίζεται σε ισχυρότερη και πιο συνεκτική σύνδεση μεταξύ των πολιτιστικών πολιτικών και της εφαρμογής των ΣΒΑ σε όλες τις πρωτοβουλίες, τα προγράμματα και τις δράσεις της ΕΕ και στους διάφορους τομείς.

Παρέχει επισκόπηση των πολιτικών και των προγραμμάτων της ΕΕ που ενισχύουν την αλληλεπίδραση μεταξύ του πολιτισμού και της βιώσιμης ανάπτυξης και προσδιορίζει τις δράσεις που έχει αναλάβει ή σχεδιάζει να αναλάβει η Επιτροπή, με σκοπό την προώθηση του πολιτισμού ως κινητήριας δύναμης ή παράγοντα διευκόλυνσης της Ατζέντας του 2030 των Ηνωμένων Εθνών. Υποστηρίζει επίσης στρατηγικές οριζόντιες πρωτοβουλίες, όπως η αποστολή του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» για τις κλιματικά ουδέτερες και έξυπνες πόλεις⁷ ή το Νέο Ευρωπαϊκό Μπάουχαους⁸, οι οποίες εκτείνονται σε διάφορους τομείς πολιτικής και σε διάφορα προγράμματα.

Είναι αυξημένη η απαίτηση για την πλήρη και ουσιαστική αναγνώριση του πολιτισμού ως βασικού τομέα που συμβάλλει στην επίτευξη των ΣΒΑ και στη βιώσιμη ανάκαμψη της Ευρώπης μετά την κρίση της νόσου COVID-19. Η παράλληλη διαδικασία της ομάδας ΑΜΣ, η οποία χαρακτηρίζεται από στενή συνεργασία με την UNESCO και διεθνείς παράγοντες⁹, επιβεβαίωσε την ανάγκη για ενισχυμένη αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ των αρχών και των συστημάτων των κρατών μελών, της ΕΕ και των Ηνωμένων Εθνών.

Η συζήτηση και τα αποτελέσματα της MONDIACULT 2022¹⁰ —της διάσκεψης της UNESCO για τις πολιτιστικές πολιτικές και τη βιώσιμη ανάπτυξη που πραγματοποιήθηκε στο Μεξικό στις 28-30 Σεπτεμβρίου 2022— ενέπνευσαν περαιτέρω και συνέβαλαν στις συζητήσεις σχετικά με το μέλλον των ΣΒΑ και δημιούργησαν πρόσθετη δυναμική για προβληματισμό σχετικά με έναν πιο κυρίαρχο ρόλο του

⁴ ΕΕ C 410 της 6.12.2019.

⁵ [Συμπεράσματα του Συμβουλίου για την τροποποίηση του προγράμματος εργασιών στον πολιτιστικό τομέα \(2019-2022\)](#)

⁶ Έκθεση ΑΜΣ «Stormy times: Nature and humans — cultural courage for change» (Ταραχώδεις καιροί: Φύση και άνθρωποι — πολιτιστική τόλμη για αλλαγή): <https://op.europa.eu/el/publication-detail/-/publication/0380f31c-37c9-11ed-9c68-01aa75ed71a1>

⁷ https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/eu-missions-horizon-europe/climate-neutral-and-smart-cities_el

⁸ Το Νέο Ευρωπαϊκό Μπάουχαους είναι μια δημιουργική, συμμετοχική και διεπιστημονική πρωτοβουλία που συνδέει την [Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία](#) με τους χώρους διαβίωσης και τις εμπειρίες μας: https://new-european-bauhaus.europa.eu/index_el

⁹ Το 2021 ανακηρύχθηκε «Διεθνές έτος δημιουργικής οικονομίας για τη βιώσιμη ανάπτυξη».

¹⁰ <https://www.unesco.org/en/mondiacult2022>

πολιτισμού στις στρατηγικές βιώσιμης ανάπτυξης. Η παρούσα έκθεση συμβάλλει σ' αυτή τη διαδικασία προβληματισμού και βασίζεται στις φιλοδοξίες της διακήρυξης της διάσκεψης για τον πολιτισμό.

2. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗΣ ΜΕΤΑΞΥ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Οι σημαντικότερες στρατηγικές δράσεις της ΕΕ για την επίτευξη των ΣΒΑ περιλαμβάνουν μια εγγενή πολιτιστική διάσταση, παρά την έλλειψη ειδικής αναφοράς στον πολιτισμό. Για παράδειγμα, **οι βαθιά μετασχηματιστικές πολιτικές και βασικές στρατηγικές της ΕΕ, όπως η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία και η γενική προσέγγιση για να καταστεί η Ευρώπη έτοιμη για την ψηφιακή εποχή, όπως παρουσιάζεται στο διάγραμμα που ακολουθεί, βασίζονται στην ισχυρή συμβολή των τομέων του πολιτισμού και της δημιουργικότητας (ΤΠΔ) και στην πολυμορφία τους σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο.** Η παρούσα έκθεση έχει ως στόχο να πραγματοποιηθεί η αντίληψη αυτή.

Επιπλέον, όπως τονίζεται στις συστάσεις τόσο της ομάδας ΑΜΣ για την πολιτιστική διάσταση της βιώσιμης ανάπτυξης όσο και της ομάδας ΑΜΣ για την ανθεκτικότητα της πολιτιστικής κληρονομιάς στην κλιματική αλλαγή¹¹, **ο πολιτισμός και οι πολιτιστικές πολιτικές θα πρέπει να χρησιμοποιούνται πιο συστηματικά για την αντιμετώπιση σημαντικών σύγχρονων ζητημάτων που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή και τους στόχους της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας.** Για παράδειγμα, ο στόχος της κλιματικής ουδετερότητας της αποστολής του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» για τις κλιματικά ουδέτερες και έξυπνες πόλεις προωθεί τη συμμετοχή των πολιτών, την ένταξη και την κοινωνική καινοτομία.

Οι προπαρασκευαστικές συζητήσεις που οδήγησαν στη MONDIACULT, οι οποίες οργανώθηκαν γύρω από πέντε θεματικούς τομείς¹², συνέβαλαν επίσης στην προετοιμασία του εδάφους για την καλύτερη κατανόηση της εγγενούς και οριζόντιας πολιτιστικής διάστασης της βιώσιμης ανάπτυξης και της ανάγκης για μια πιο στρατηγική προσέγγιση του πολιτισμού και της βιώσιμης ανάπτυξης στο μέλλον. Η τελική διακήρυξη της MONDIACULT επαναλαμβάνει αυτή τη δέσμευση. Ζητεί την ανάληψη περαιτέρω δράσης για την ενίσχυση των πλαισίων δημόσιας πολιτικής με την ενσωμάτωση του πολιτισμού σε μεγαλύτερο βαθμό στις στρατηγικές βιώσιμης ανάπτυξης σε παγκόσμιο επίπεδο και σε όλες τις διαστάσεις των ΣΒΑ που αφορούν την **κοινωνική, οικονομική και περιβαλλοντική ανάπτυξη.** Στο ίδιο πνεύμα, η ομάδα ΑΜΣ για την πολιτιστική διάσταση της βιώσιμης ανάπτυξης εξέτασε αυτές τις τρεις διαστάσεις και υποστηρίζει σθεναρά το βασικό θέμα της **επαναδιαμόρφωσης της σχέσης μεταξύ ανθρώπων και φύσης, με παράλληλη αξιοποίηση της υποχρησιμοποιούμενης δύναμης του πολιτισμού**¹³.

¹¹ Έκθεση ΑΜΣ με τίτλο «*Strengthening cultural heritage resilience for climate change*» (Ενίσχυση της ανθεκτικότητας της πολιτιστικής κληρονομιάς στην κλιματική αλλαγή): <https://op.europa.eu/el/publication-detail/-/publication/4bfcf605-2741-11ed-8fa0-01aa75ed71a1>

¹² Επενδύσεις στον πολιτισμό και τη δημιουργικότητα για τη δημιουργία θέσεων εργασίας και την επίτευξη κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης· προώθηση της πολιτιστικής πολυμορφίας στο ψηφιακό περιβάλλον και αναβάθμιση του καθεστώτος των καλλιτεχνών· διαφύλαξη και προώθηση της πολυμορφίας της πολιτιστικής κληρονομιάς για την επίτευξη κοινωνικής ένταξης, διαλόγου και ειρήνης· ενίσχυση των συνεργειών μεταξύ του πολιτισμού και της εκπαίδευσης για ανθρωποκεντρική ανάπτυξη και βιωσιμότητα· περιφερειακές και παγκόσμιες εταιρικές σχέσεις για τον πολιτισμό και τη βιώσιμη ανάπτυξη.

¹³ Σύμφωνα με την Eurostat, η καταγεγραμμένη αξία των εξαγωγών και εισαγωγών πολιτιστικών αγαθών ανέρχεται περίπου στο 1 % της συνολικής αξίας των εξαγωγών και εισαγωγών (εκτός ΕΕ) της ΕΕ στο σύνολο των αγαθών. Σε απόλυτους όρους, το 2020 οι εξαγωγές πολιτιστικών αγαθών εκτός της ΕΕ ανήλθαν σε 17,5 δισ. EUR και οι εισαγωγές τέτοιων αγαθών στην ΕΕ ανήλθαν σε 16 δισ. EUR. Οι στατιστικές της ΕΕ για το εισόδημα και τις συνθήκες διαβίωσης (EU-SILC) περιλαμβάνουν στοιχεία σχετικά με την κοινωνική και πολιτιστική συμμετοχή

Επισκόπηση της προσέγγισης της Επιτροπής όσον αφορά την υλοποίηση των ΣΒΑ¹⁴

3. ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΣΒΑ ΣΤΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΕ

Η πολιτιστική διάσταση της βιώσιμης ανάπτυξης προωθείται στο πλαίσιο μιας σειράς πολιτικών και προγραμμάτων της ΕΕ (Α-Ο). Η παρούσα ενότητα περιγράφει το σχετικό πλαίσιο πολιτικής και τις κύριες προτεραιότητες, καθώς και τις στρατηγικές δράσεις ή πρωτοβουλίες, για κάθε πολιτική της ΕΕ. Στόχος είναι η στήριξη των κοινωνικών αλλαγών και ο μετριασμός των επιπτώσεων της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης.

Α. Πολιτιστική πολιτική

Πλαίσιο πολιτικής και κύριες προτεραιότητες

Οι δράσεις της ΕΕ στον τομέα του πολιτισμού συμβάλλουν άμεσα σε όλες τις διαστάσεις των ΣΒΑ, σύμφωνα με τη στρατηγική καθοδήγηση των βασικών εγγράφων-πλαισίων, τα οποία είναι τα εξής:

- η νέα ευρωπαϊκή ατζέντα για τον πολιτισμό·
- το ευρωπαϊκό πλαίσιο δράσης στον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς¹⁵.
- τα πολυετή προγράμματα εργασιών για τον πολιτισμό ή, για την εξωτερική δράση, η κοινή ανακοίνωση του 2016 με τίτλο «Προς μια στρατηγική της ΕΕ για διεθνείς πολιτιστικές σχέσεις»¹⁶

που θα είναι διαθέσιμα κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2023. Η Eurostat έχει συγκεντρώσει στατιστικά στοιχεία σχετικά με τον πολιτιστικό τομέα σε ειδική ενότητα στον ιστότοπό της (Επισκόπηση — Πολιτισμός).

¹⁴ Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής (2020) με τίτλο «*Delivering on the UN's Sustainable Development Goals — A comprehensive approach*» (Επίτευξη των στόχων των Ηνωμένων Εθνών για τη βιώσιμη ανάπτυξη — Μια ολοκληρωμένη προσέγγιση).

¹⁵ Ευρωπαϊκό πλαίσιο δράσης στον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς: <https://op.europa.eu/el/publication-detail/-/publication/5a9c3144-80f1-11e9-9f05-01aa75ed71a1>

¹⁶ JOIN(2016) 29 final: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=JOIN%3A2016%3A29%3AFIN>.

και τα συμπεράσματα του Συμβουλίου του 2019 σχετικά με μια στρατηγική προσέγγιση της ΕΕ όσον αφορά τις διεθνείς πολιτιστικές σχέσεις και ένα πλαίσιο δράσης¹⁷.

Τα μέτρα πολιτικής και η συνεργασία της ΕΕ στον τομέα αυτόν επικεντρώνονται στην αξιοποίηση της δύναμης του πολιτισμού και της πολιτιστικής πολυμορφίας για την κοινωνική συνοχή και ευημερία με τους εξής τρόπους:

- προώθηση της πολιτιστικής συμμετοχής, της κινητικότητας των καλλιτεχνών και της προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς·
- τόνωση της απασχόλησης και της ανάπτυξης στους τομείς του πολιτισμού και της δημιουργικότητας μέσω των τεχνών και του πολιτισμού στην εκπαίδευση, προώθηση των δεξιοτήτων και της καινοτομίας στον πολιτισμό·
- ενίσχυση των διεθνών πολιτιστικών σχέσεων μέσω του πολιτισμού για την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης και της ειρήνης.

Η ανάγκη διατήρησης και προώθησης της εγγενούς αξίας του πολιτισμού και της καλλιτεχνικής έκφρασης τονίζεται επίσης στα έγγραφα καθοδήγησης για την πολιτιστική πολιτική της ΕΕ. Ωστόσο, το στρατηγικό πλαίσιο για τη συνεργασία και τη χάραξη πολιτικής της ΕΕ στον τομέα του πολιτισμού μπορεί να ενισχυθεί περαιτέρω [όπως επισημαίνεται στην έκθεση της Επιτροπής σχετικά με το πρόγραμμα εργασιών στον πολιτιστικό τομέα (2019-2022)¹⁸], ενώ μπορεί να τονιστεί και η πολιτιστική διάσταση της βιώσιμης ανάπτυξης.

Όσον αφορά τη χρηματοδότηση, το **πρόγραμμα «Δημιουργική Ευρώπη»¹⁹ 2021-2027**, το μόνο πρόγραμμα της ΕΕ που στοχεύει τους τομείς του πολιτισμού και της δημιουργικότητας, στηρίζει τη δέσμευση της ΕΕ για την επίτευξη των ΣΒΑ των Ηνωμένων Εθνών, ιδίως της πολιτιστικής τους διάστασης, στο πλαίσιο και των τριών σκελών του προγράμματος. Το πρόγραμμα «Δημιουργική Ευρώπη» επενδύει σε δράσεις που ενισχύουν την πολιτιστική πολυμορφία και ανταποκρίνονται στις ανάγκες των τομέων του πολιτισμού και της δημιουργικότητας. Τόσο ο **οικολογικός προσανατολισμός όσο και η συμπεριληπτικότητα αποτελούν οριζόντιες προτεραιότητες ολόκληρου του προγράμματος**, ενώ βρίσκεται σε εξέλιξη προβληματισμός σχετικά με τον περαιτέρω οικολογικό προσανατολισμό του προγράμματος «Δημιουργική Ευρώπη». Το πρόγραμμα «Δημιουργική Ευρώπη» συμβάλλει στο να καταστεί η Πράσινη Συμφωνία απτή μέσω της επιβράβευσης πολιτιστικών έργων που ασχολούνται με τη βιωσιμότητα και τις περιβαλλοντικές πτυχές στρατηγικά και στους ΤΠΔ.

Το **πολιτιστικό σκέλος** του προγράμματος καλύπτει πρωτοβουλίες των ΤΠΔ, όπως αυτές που προωθούν τη διασυνοριακή συνεργασία, τις πλατφόρμες, τα δίκτυα και τις λογοτεχνικές μεταφράσεις. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται μηχανισμοί που διασφαλίζουν ότι οι ΤΠΔ προσφέρουν πολυμορφία, ένταξη και ισότητα για όλους και συμβάλλουν στη δράση για το κλίμα. Οι προσκλήσεις υποβολής προτάσεων στο πλαίσιο του προγράμματος 2021-2027 που υποστηρίζουν τα ευρωπαϊκά δίκτυα και τα έργα συνεργασίας περιλαμβάνουν ως ειδική προτεραιότητα τη **συμβολή των έργων στην ατζέντα για τη βιωσιμότητα**. Το προηγούμενο πρόγραμμα (2014-2020) προετοίμασε το έδαφος για την προώθηση πρακτικών σε επίπεδο βάσης, καθώς και βιώσιμων πρακτικών στο πλαίσιο του **πολιτιστικού σκέλους**²⁰. Υποστήριξε μεγάλο

¹⁷ ΕΕ 2019/C 192/04.

¹⁸ [COM\(2022\) 317 final](#).

¹⁹ [«Δημιουργική Ευρώπη»](#)

²⁰ Υπάρχουν πολλά καλά παραδείγματα δράσεων με επίκεντρο τη βιωσιμότητα που χρηματοδοτούνται στο πλαίσιο του προγράμματος «Δημιουργική Ευρώπη». Για παράδειγμα, το δίκτυο Culture Action Europe ανέπτυξε το πρόγραμμα «Culture in Sustainable Cities. Learning with Culture 21 Actions» (Πολιτισμός σε βιώσιμες πόλεις. Μαθαίνοντας μέσω του πολιτισμού 21 Δράσεις), σε συνεργασία με τον διεθνή οργανισμό Ηνωμένες Πόλεις και Τοπικές Κυβερνήσεις. Στόχος του προγράμματος αυτού είναι να παρέχει στις πόλεις ευκαιρίες συμμετοχής σε

αριθμό έργων για την ισότητα των φύλων, τη βιωσιμότητα και την ψηφιοποίηση²¹. Τα έργα αυτά συνέβαλαν στη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των δραστηριοτήτων των τομέων, στην προώθηση ενός βιώσιμου αστικού και αγροτικού περιβάλλοντος, στην ανάπτυξη νέων οραμάτων για το μέλλον και στην αύξηση της ευαισθητοποίησης. Αντιμετωπίζουν παγκόσμια ζητήματα σε τοπικό ή περιφερειακό επίπεδο, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται τα εξής: η υγεία και η ευημερία²², η ισότητα των φύλων²³, μοντέλα παραγωγής και κατανάλωσης (τροφίμων)²⁴, η ρύπανση των υδάτων²⁵, η βιώσιμη στέγαση²⁶, καθώς και η μείωση των ανισοτήτων μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών²⁷.

Στο πολιτιστικό σκέλος του τρέχοντος προγράμματος προστέθηκε μια νέα τομεακή προσέγγιση για να ενισχυθεί η βιωσιμότητα συγκεκριμένων τομέων (πολιτιστική κληρονομιά, αρχιτεκτονική, μουσική, τομέας του βιβλίου, σχέδιο, μόδα και πολιτιστικός τουρισμός) και για να μπορέσουν οι τομείς αυτοί να αυξήσουν, μεταξύ άλλων, την οικολογική τους διάσταση, την ανθεκτικότητά τους και τη συμπεριληπτικότητά τους. Το σκέλος αυτό στηρίζει επίσης την πρωτοβουλία «**πολιτιστικές πρωτεύουσες της Ευρώπης**», η οποία αποσκοπεί στην προώθηση της πολυμορφίας των πολιτισμών στην Ευρώπη, στην ανάδειξη των κοινών στοιχείων που μοιράζονται και στην ενίσχυση του τρόπου με τον οποίο ο πολιτισμός συμβάλλει στη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη των πόλεων. Οι πόλεις που φέρουν τον τίτλο ενσωματώνουν το σχέδιό τους στη συνολική στρατηγική τους και περιλαμβάνουν όλο και περισσότερο παραμέτρους βιωσιμότητας στο πλαίσιο των προσπαθειών τους, όπως η προώθηση πιο οικολογικών πολιτιστικών πρακτικών.

Στον εξωτερικό τομέα, η **Πλατφόρμα πολιτιστικών σχέσεων** στηρίζει τη συνεργασία μεταξύ των ευρωπαϊκών και των παγκόσμιων τομέων του πολιτισμού και της δημιουργικότητας, αυξάνοντας την

μαθησιακή διαδικασία, ώστε να μπορούν να αξιολογούν, να σχεδιάζουν και να εφαρμόζουν πολιτιστικές πολιτικές που συμβάλλουν στην τοπική βιώσιμη ανάπτυξη.

²¹ Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. το φυλλάδιο που είναι διαθέσιμο στη διεύθυνση: <https://op.europa.eu/el/publication-detail/-/publication/aebc62b7-8fa5-11ec-8c40-01aa75ed71a1>

²² Για παράδειγμα, το έργο «Birth cultures» (Παραδόσεις γύρω από τη γέννηση) αποσκοπούσε στη διατήρηση και τη διάδοση παραδοσιακών γνώσεων και πρακτικών σχετικά με τη γέννηση και τη μητρότητα στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς. Κατέδειξε τον τρόπο με τον οποίο ο πολιτισμός μπορεί να έχει καταλυτικό αποτέλεσμα στη συμμετοχή των πολιτών σε ζητήματα δημόσιας υγείας.

²³ Πολλά χρηματοδοτούμενα έργα, όπως το «Keychange», εργάζονται για την αναδιάρθρωση των πολιτιστικών τομέων με στόχο την επίτευξη πλήρους ισότητας των φύλων, ίσης αμοιβής, ισότιμων συνθηκών εργασίας και προβολής για τις γυναίκες επαγγελματίες του τομέα.

²⁴ Έργα όπως το «Creative food Cycles» (Δημιουργικοί διατροφικοί κύκλοι), το «The Table and the territory» (Διατροφή και περιοχή) και το «The Mediterranean garden» (Μεσογειακός κήπος) διερεύνησαν και δημιούργησαν νέα πρωτότυπα μοντέλα παραγωγής, διανομής και κατανάλωσης τροφίμων, διερευνώντας εναλλακτικές λύσεις για την κύρια αλυσίδα παραγωγής τροφίμων. Με τον τρόπο αυτόν, αυξάνουν την ευαισθητοποίηση σχετικά με την απώλεια βιοποικιλότητας.

²⁵ Το έργο «Universal Sea — Pure or plastic» είχε ως στόχο να αποκαλύψει τις ευκαιρίες που προσφέρει το αντάμωμα τέχνης και επιχειρηματικότητας, προωθώντας παράλληλα δημιουργικές λύσεις για την επιδημία των πλαστικών στις θάλασσες και τους ωκεανούς.

²⁶ Το δίκτυο Architects' Council of Europe εργάζεται για την επίτευξη οικονομικά προσιτής και ποιοτικής στέγασης σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Χάρη στην ικανότητά του για άσκηση πίεσης ή επιρροής, τη γεωγραφική του εξάπλωση και το εκτεταμένο πολιτικό έργο του, το δίκτυο συμβάλλει στην προώθηση του κοινού καλού και της ποιότητας ζωής και θέτει τους ανθρώπους και τη φύση στο επίκεντρο της στέγασης και της αστικής ανάπτυξης στην Ευρώπη και σε εθνικό επίπεδο.

²⁷ Το έργο «Smoties — Creative works with small and remote places» (Smoties – Δημιουργικά έργα με μικρές και απομακρυσμένες περιοχές) χρησιμοποιεί μεθοδολογίες σχεδιασμού για τη μετατροπή των απομακρυσμένων ευρωπαϊκών περιοχών σε πιο βιώσιμους χώρους, με τη συμμετοχή των κατοίκων της περιοχής στην ανάπτυξη πολιτιστικών και δημιουργικών δραστηριοτήτων. Το «Cultures for resilience» (Πολιτισμός για την ανθεκτικότητα) ενισχύει τη δράση ενός φάσματος φορέων (πολιτών, διοικήσεων, τοπικών ενώσεων) που ασχολούνται με ζητήματα περιβαλλοντικής και αστικής ανθεκτικότητας.

ικανότητα των αντιπροσωπειών της ΕΕ παγκοσμίως (ΣΒΑ 17 Συνεργασία για τους στόχους) να συνεργάζονται με πολιτιστικούς φορείς και να αντιμετωπίζουν βασικές προκλήσεις μέσω του πολιτισμού (ΣΒΑ 8 Αξιοπρεπής εργασία και οικονομική ανάπτυξη και ΣΒΑ 11 Βιώσιμες πόλεις και κοινότητες). Η πλατφόρμα διοργανώνει επίσης το ετήσιο πρόγραμμα «Παγκόσμιες πολιτιστικές σχέσεις», στο οποίο συμμετέχουν 40 νέοι ηγέτες και επαγγελματίες του πολιτιστικού τομέα από όλο τον κόσμο (ΣΒΑ 10 Λιγότερες ανισότητες και ΣΒΑ 5 Ισότητα των φύλων).

Στον τομέα των μέσων μαζικής επικοινωνίας και των οπτικοακουστικών μέσων, το πρόγραμμα «Δημιουργική Ευρώπη» 2021-2027 εισήγαγε δύο οριζόντιες προτεραιότητες: τον οικολογικό προσανατολισμό της οπτικοακουστικής βιομηχανίας, και την πολυμορφία και την ένταξη στον οπτικοακουστικό τομέα. Ο οικολογικός προσανατολισμός και η πολυμορφία έχουν συμπεριληφθεί στην πρόσκληση υποβολής προτάσεων για όλα τα προγράμματα του σκέλους MEDIA του προγράμματος «Δημιουργική Ευρώπη». Οι αιτούντες θα πρέπει να παρουσιάσουν μια στρατηγική για τις πρακτικές οικολογικού προσανατολισμού τους και μια στρατηγική για την προώθηση της πολυμορφίας και της ένταξης στις δραστηριότητές τους. Οι στρατηγικές αυτές αξιολογούνται στο πλαίσιο των κριτηρίων ανάθεσης. Τα έργα που επιλέχθηκαν στο πλαίσιο των προγραμμάτων εργασίας για το 2021 και το 2022 παρείχαν ενδείξεις σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο οι οπτικοακουστικές εταιρείες και οργανισμοί χειρίζονται αυτές τις προτεραιότητες πολιτικής. Μεταξύ των έργων που επιλέχθηκαν, αξίζει να αναφερθεί το έργο «TheGreenShot», το οποίο αποτελεί την πρώτη ψηφιακή λύση με διεπαφή σε πραγματικό χρόνο για τη σύνδεση των επιτροπών κινηματογράφου με τις παραγωγές που πραγματοποιούνται στην περιφέρεια ή τις πόλεις τους, και το έργο «Green Charter for Festivals» (Ο πράσινος χάρτης των φεστιβάλ), που υποστηρίχθηκε στο πλαίσιο της πρόσκλησης υποβολής προτάσεων του δικτύου φεστιβάλ του 2022 και δρομολογήθηκε από το δίκτυο φεστιβάλ «Moving Images Open Border». Ο Χάρτης είναι ένα μέσο για τον υπολογισμό του αποτυπώματος CO₂ των φεστιβάλ, με σκοπό την ευαισθητοποίηση, αφενός, και τον καθορισμό κοινών στόχων για τη βιωσιμότητα, αφετέρου.

Επιπλέον, το διατομεακό σκέλος του προγράμματος στηρίζει τη διακρατική συνεργασία σε επίπεδο πολιτικής και συμβάλλει στην υλοποίηση της πρωτοβουλίας για το Νέο Ευρωπαϊκό Μπάουχαους για την ενίσχυση της πράσινης διάστασης του προγράμματος.

Ένα νέο πιλοτικό έργο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για έναν Ευρωπαϊκό Κόμβο Πολιτιστικής Κληρονομιάς θα συμβάλει επίσης στην πράσινη μετάβαση και στην καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και της υποβάθμισης του περιβάλλοντος²⁸.

Στρατηγικές δράσεις ή βασικά παραδείγματα

- Έργα υπό την καθοδήγηση της Επιτροπής σχετικά με το καθεστώς και τις συνθήκες εργασίας των καλλιτεχνών και των επαγγελματιών των τομέων του πολιτισμού και της δημιουργικότητας (μελέτη της ΕΕ, διάλογος στην πλατφόρμα «Voices of Culture» και σχετική έκθεση, επικείμενη έκθεση και συστάσεις της ομάδας εμπειρογνομόνων ΑΜΣ των κρατών μελών το 2023) που αποσκοπούν στην αντιμετώπιση βασικών ζητημάτων τα οποία εκτείνονται από το καθεστώς των καλλιτεχνών, τη δικαιοσύνη και τη δημόσια στήριξη, καθώς και το ρυθμιστικό περιβάλλον και την κοινωνική ασφάλιση, έως θέματα όπως η ανάπτυξη δεξιοτήτων και η ελευθερία της καλλιτεχνικής έκφρασης.

²⁸ Η πρόσκληση υποβολής προτάσεων που προκηρύχθηκε στο πλαίσιο του πιλοτικού έργου περιλαμβάνει την ακόλουθη προτεραιότητα: συμβολή στην πράσινη μετάβαση και στην καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και της υποβάθμισης του περιβάλλοντος; <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/opportunities/topic-details/pppa-cult-2022-euheritagehub;callCode=null;freeTextSearchKeyword=;matchWholeText=true;typeCodes=1>

- Μέτρα για την **κλιματική αλλαγή και την πολιτιστική κληρονομιά**. Η Επιτροπή διοργάνωσε τις εργασίες της ομάδας εμπειρογνομόνων των κρατών μελών για την [ενίσχυση της ανθεκτικότητας της πολιτιστικής κληρονομιάς στην κλιματική αλλαγή](#). Η έκθεση της ομάδας εκδόθηκε τον Σεπτέμβριο του 2022. Προσδιορίζει ορθές πρακτικές και καινοτόμα μέτρα για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, υλικής και άυλης, σε σχέση με την κλιματική αλλαγή. Στο πλαίσιο αυτό περιλαμβάνονται συστάσεις για τη συμβολή που μπορεί να έχει η πολιτιστική κληρονομιά στον μετριασμό και την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής σύμφωνα με την Πράσινη Συμφωνία. Η Επιτροπή δρομολόγησε επίσης **μελέτη σχετικά με τον οικολογικό προσανατολισμό του προγράμματος «Δημιουργική Ευρώπη»**. Στόχος της είναι να διερευνήσει τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να εισαχθούν στο πρόγραμμα περιβαλλοντικά, βιώσιμα και αναλογικά μέτρα για την ενίσχυση της συμβολής του στη δράση για το κλίμα και την ενσωμάτωση της διάστασης της βιοποικιλότητας.
- Δράσεις για την αντιμετώπιση των **επιπτώσεων του ψηφιακού μετασχηματισμού στην πολιτιστική και καλλιτεχνική πολυμορφία**, δηλαδή επιχειρηματικά μοντέλα, σχέσεις με το κοινό και αλλαγή των τρόπων σύλληψης, παραγωγής και κατανάλωσης. Στα τέλη του 2021 η Επιτροπή άρχισε να συνεργάζεται με εμπειρογνώμονες για να διερευνήσει τη δυνατότητα έκδοσης προαιρετικών κατευθυντήριων γραμμών για τη συλλογή και τη διαχείριση δεδομένων σχετικά με το **ψηφιακό κοινό**, με ιδιαίτερη έμφαση στις παραστατικές τέχνες και την πολιτιστική κληρονομιά. Η έκθεση «(Re)-Engaging digital audiences — Improving Audience Data» [(Επανα)συμμετοχή του ψηφιακού κοινού — Βελτίωση των δεδομένων για το κοινό] του Ιουνίου του 2022²⁹ καταγράφει τα διδάγματα που αντλήθηκαν από τις πρακτικές που εφαρμόστηκαν σε σχέση με τη νόσο COVID-19. Επιπλέον, στο πλαίσιο της ομάδας εμπειρογνομόνων για την πολιτιστική κληρονομιά³⁰, συζητήθηκαν επίσης η **ψηφιοποίηση και η πολιτιστική κληρονομιά**, με έμφαση στην ψηφιακή μάθηση όπως αναπτύχθηκε κατά τη διάρκεια της νόσου COVID-19. Εξετάστηκαν εμπειρίες ανάπτυξης ικανοτήτων σχετικές με τη μεταφορά εκθέσεων, εκπαιδευτικών προγραμμάτων και τεχνουργημάτων στο διαδίκτυο, καθώς και το ζήτημα του κοινού που βιώνει διαδικτυακή πολιτιστική κόπωση.
- Η πρωτοβουλία της Επιτροπής με τίτλο «**Η μουσική κινεί την Ευρώπη**» αποτελεί ακόμη ένα παράδειγμα στήριξης της κοινωνικής και οικονομικής διάστασης της βιώσιμης ανάπτυξης. Στόχος της πρωτοβουλίας «**Η μουσική κινεί την Ευρώπη**» είναι η ενίσχυση των σημαντικότερων πλεονεκτημάτων του μουσικού τομέα: της δημιουργικότητας, της πολυμορφίας και της ανταγωνιστικότητας. Οι ειδικοί στόχοι της είναι να προωθήσει τη δημιουργικότητα και την καινοτομία, να διαφυλάξει και να διευρύνει την πολυμορφία της ευρωπαϊκής μουσικής, να βοηθήσει τον τομέα να προσαρμοστεί στην ψηφιοποίηση και να στηρίξει τη βιωσιμότητά του, ιδίως μετά την κρίση της νόσου COVID-19. Στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας αυτής, η Επιτροπή εργάζεται προς την κατεύθυνση μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης που θα καλύπτει τη στοχευμένη χρηματοδότηση της ΕΕ (στο πλαίσιο του προγράμματος «**Δημιουργική Ευρώπη**» και πέραν αυτού), τη στήριξη πολιτικής, τη νομοθεσία και τον διάλογο σχετικά με τις ανάγκες και τις προκλήσεις του μουσικού τομέα της Ευρώπης. Αρκετές πρόσφατες προσκλήσεις υποβολής προτάσεων επικεντρώθηκαν σε δράσεις που σχετίζονται με τη βιωσιμότητα. Από το 2023 η πρωτοβουλία «**Η μουσική κινεί την Ευρώπη**» θα προωθήσει τη βιώσιμη διανομή μουσικής.
- Άλλα ειδικά ανά τομέα παραδείγματα είναι το έργο «**Sustainable Theatres Alliance for Green Environmental Shift**» (STAGES — Sustainable Theatre Alliance) [Βιώσιμη θεατρική συμμαχία για την πράσινη περιβαλλοντική μετάβαση (STAGES — Βιώσιμη θεατρική συμμαχία)] και το **ευρωπαϊκό δίκτυο θεατρικών συνεδρίων**, τα οποία αποσκοπούν στη διαρθρωτική επίδραση του τομέα και στον οικολογικό προσανατολισμό της αξιακής αλυσίδας του.

²⁹ <https://voicesofculture.eu/2022/06/02/brainstorming-report-re-engaging-digital-audiences-challenges-and-opportunities/>

³⁰ [Ομάδα εμπειρογνομόνων για την πολιτιστική κληρονομιά | Πολιτισμός και Δημιουργικότητα \(europa.eu\)](#)

- **Ειδικά προσαρμοσμένο πρόγραμμα για καλλιτέχνες και επαγγελματίες με σκοπό τη διευκόλυνση της διασυνοριακής κινητικότητάς τους — Ο πολιτισμός κινεί την Ευρώπη**³¹. Πρόκειται για πρόγραμμα που χορηγεί επιχορηγήσεις κινητικότητας σε μεμονωμένα έργα που αποσκοπούν στη διεθνή συνεργασία, στην επαγγελματική ανάπτυξη, στη συμπαραγωγή και στη συνδημιουργία, το οποίο παρέχει κίνητρα στους καλλιτέχνες και στους δημιουργούς ώστε να λαμβάνουν υπόψη τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις της κινητικότητάς τους και να επιλέγουν πιο βιώσιμα μέσα μεταφοράς. Στο πλαίσιο των προγραμμάτων φιλοξενίας καλλιτεχνών του προγράμματος μπορούν να υλοποιούνται έργα σύμφωνα με τις αξίες του Νέου Ευρωπαϊκού Μπάουχαους.
- Το εργαλείο **Perform Europe** δρομολογήθηκε το 2021, για τη στήριξη καινοτόμων, συμπεριληπτικών και βιώσιμων μοντέλων διανομής και περιοδειών στον τομέα των τεχνών του θεάματος.
- **Ισότητα των φύλων** στον πολιτισμό³²: η Επιτροπή χρηματοδότησε μελέτη σχετικά με το χάσμα μεταξύ των φύλων στους τομείς του πολιτισμού και της δημιουργίας, η οποία δημοσιεύθηκε τον Σεπτέμβριο του 2020³³. Ομάδα εργασίας ΑΜΣ των κρατών μελών για την ισότητα των φύλων στους ΤΠΔ εξέδωσε την τελική της έκθεση τον Ιούνιο του 2021³⁴, η οποία περιλάμβανε διάφορες συστάσεις προς τους υπευθύνους χάραξης πολιτικής και τα πολιτιστικά και εκπαιδευτικά ιδρύματα. Οι εκπρόσωποι των ΤΠΔ συναντήθηκαν στο πλαίσιο του διαρθρωμένου διαλόγου «Voices of Culture» για να συζητήσουν την ισόρροπη εκπροσώπηση των φύλων στους ΤΠΔ και δημοσίευσαν την έκθεσή τους τον Φεβρουάριο του 2020³⁵. Επιπλέον, τον Δεκέμβριο του 2020 εγκρίθηκαν τα συμπεράσματα της προεδρίας σχετικά με την ισότητα των φύλων στον τομέα του πολιτισμού³⁶.
- Δράσεις στον τομέα **του πολιτισμού και της ευημερίας**, σημαντικό και αναδυόμενο ζήτημα, ιδίως μετά την κρίση της νόσου COVID-19. Η Επιτροπή υλοποιεί την προπαρασκευαστική ενέργεια του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με τίτλο «Bottom-up policy development for culture and well-being in the EU» (Ανάπτυξη πολιτικής από τη βάση προς την κορυφή για τον πολιτισμό και την ευημερία στην Ένωση). Το έργο, το οποίο υλοποιείται από κοινοπραξία Ευρωπαίων εταίρων για περίοδο 1,5 έτους, επικεντρώνεται στην επικαιροποίηση της έρευνας στον τομέα αυτόν, στη χαρτογράφηση των πλέον συναφών υφιστάμενων πρακτικών και στην ανάπτυξη της ικανότητας των τοπικών φορέων να επωφελούνται αποτελεσματικά από τον πολιτισμό για την αύξηση της ευημερίας και της υγείας, με ιδιαίτερη έμφαση στην ψυχική υγεία. Υπάρχει επίσης πρόσφατη μελέτη του ESPON σχετικά με την πολιτιστική κληρονομιά ως πηγή κοινωνικής ευημερίας στις ευρωπαϊκές περιφέρειες³⁷. Στόχος είναι η ανάπτυξη πανευρωπαϊκής μεθοδολογίας και εδαφικής ανάλυσης των επιπτώσεων της πολιτιστικής κληρονομιάς στην κοινωνία, λαμβανομένων υπόψη πτυχών όπως η ευημερία και η κοινωνική ένταξη. **Η πολιτιστική κληρονομιά ως βασικό όπλο για την πρόληψη κρίσεων και την οικοδόμηση της ειρήνης** (ΣΒΑ 16 Ειρήνη, δικαιοσύνη και ισχυροί θεσμοί). Η εκ προθέσεως καταστροφή της πολιτιστικής κληρονομιάς αναγνωρίζεται ευρέως ως πιθανός δείκτης ή πρόδρομος μελλοντικής

³¹ <https://culture.ec.europa.eu/creative-europe/creative-europe-culture-strand/culture-moves-europe-mobility-for-artists-and-professionals#:~:text=Culture%20Moves%20Europe%20is%20a%20scheme%20that%20supports,It%20is%20part%20of%20Creative%20Europe%E2%80%99s%20Culture%20strand>

³² Η Επιτροπή στηρίζει την ισότητα των φύλων στον πολιτισμό μέσω του προγράμματος «Δημιουργική Ευρώπη» (για παράδειγμα, μέσω του έργου «Keychange» και του προγράμματος καθοδήγησης «MEWEM»). Επιπλέον, το νέο πρόγραμμα «Δημιουργική Ευρώπη» 2021-2027 απαιτεί τα χρηματοδοτούμενα έργα να καλύπτουν επαρκώς τη συμπεριληπτικότητα και τις διακρίσεις, με ιδιαίτερη έμφαση στην ισότητα των φύλων.

³³ <https://op.europa.eu/el/publication-detail/-/publication/92d621d1-bb99-11ec-b6f4-01aa75ed71a1>

³⁴ <https://op.europa.eu/el/publication-detail/-/publication/aebc62b7-8fa5-11ec-8c40-01aa75ed71a1>

³⁵ <https://voicesofculture.eu/2019/05/14/gender-balance-in-the-cultural-and-creative-sectors/>

³⁶ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13097-2020-INIT/en/pdf>

³⁷ <https://www.espon.eu/HERIWELL>

μαζικής βίας, καθώς χρησιμοποιείται για την εξάλειψη της ιστορίας και των τεχνουργημάτων που έχουν καίρια σημασία για τον πολιτισμό και την ταυτότητα ενός πληθυσμού. Η εκ προθέσεως καταστροφή της πολιτιστικής κληρονομιάς, όταν πραγματοποιείται συστηματικά και σε μεγάλη κλίμακα, ορίζεται επίσης στο Καταστατικό της Ρώμης του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου ως έγκλημα πολέμου. Η καταστροφή της πολιτιστικής κληρονομιάς έχει διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στις συνεχιζόμενες συγκρούσεις στη Συρία, το Ιράκ και το Μαλί. Παραδείγματα αποτελούν, μεταξύ άλλων, οι επιθέσεις του 2012 κατά ιερών και μαυσωλείων στο Τιμποκτού από ισλαμιστικές ομάδες στις βόρειες περιοχές του Μαλί. Τα συμπεράσματα του Συμβουλίου **για μια ενωσιακή προσέγγιση στην πολιτιστική κληρονομιά σε συγκρούσεις και κρίσεις και η ειδική γενική ιδέα της ΕΕ** παρέχουν σαφές πολιτικό και επιχειρησιακό πλαίσιο για μια πιο συνεκτική και ορατή προσέγγιση της ΕΕ όσον αφορά την πολιτιστική κληρονομιά για την ειρήνη (ΣΒΑ 16, ΣΒΑ 8 Αξιοπρεπής εργασία και οικονομική ανάπτυξη, ΣΒΑ 11 Βιώσιμες πόλεις και κοινότητες). Συγκεκριμένα, η ΕΕ δεσμεύεται για μια προσέγγιση ευαίσθητη στις συγκρούσεις, συμπεριληπτική και ισότιμη που δεν εισάγει διακρίσεις. Όσον αφορά την τρέχουσα κατάσταση στην Ουκρανία, η Επιτροπή στηρίζει τη διαφύλαξη της ουκρανικής πολιτιστικής κληρονομιάς παρέχοντας μέσα ατομικής προστασίας έκτακτης ανάγκης και στηρίζοντας την ψηφιακή τεκμηρίωση της ουκρανικής πολιτιστικής κληρονομιάς. Η Επιτροπή στηρίζει επίσης Ουκρανούς καλλιτέχνες και επαγγελματίες του πολιτιστικού τομέα. Για παράδειγμα, τον Σεπτέμβριο του 2022, στο πλαίσιο του προγράμματος «Δημιουργική Ευρώπη», προκήρυξε πρόσκληση για τη στήριξη καλλιτεχνών εκτός της χώρας τους και πολιτιστικών οργανώσεων στην Ουκρανία, καθώς και για την προετοιμασία της μεταπολεμικής ανάκαμψης του ουκρανικού πολιτιστικού τομέα μεσοπρόθεσμα.

- Η προπαρασκευαστική ενέργεια «**Ευρωπαϊκοί χώροι πολιτισμού**» (2019-2023), που υλοποιείται από τα Εθνικά Ινστιτούτα Πολιτισμού της ΕΕ (EUNIC), δοκιμάζει καινοτόμα μοντέλα συνεργασίας στις διεθνείς πολιτιστικές σχέσεις (ΣΒΑ 17 Συνεργασία για τους στόχους, ΣΒΑ 10 Λιγότερες ανισότητες) με τη δημιουργία ισότιμων εταιρικών σχέσεων μεταξύ Ευρωπαίων (μέλη EUNIC και αντιπροσωπείες της ΕΕ) και τοπικών εταίρων σε χώρες εκτός της ΕΕ γύρω από εγκάρσια θέματα προτεραιότητας. Τα έργα αυτά συνδέουν τις πολιτιστικές σχέσεις με τη βιώσιμη ανάπτυξη, για παράδειγμα με την υποστήριξη της δράσης για το κλίμα στη Βραζιλία και τη Μογγολία (ΣΒΑ 13 Δράση για το κλίμα), τη στήριξη των τοπικών πολιτιστικών τομέων που ανακάμπτουν από τις συνέπειες της πανδημίας στην Τανζανία και το Καμερούν (ΣΒΑ 8 Αξιοπρεπής εργασία και οικονομική ανάπτυξη), τη βελτίωση της πρόσβασης στον πολιτισμό για τις κοινότητες ατόμων με αναπηρία στην Κίνα και την Ουρουγουάη (ΣΒΑ 10 Λιγότερες ανισότητες) και την καινοτομία στον ψηφιακό μετασχηματισμό στο Μεξικό.

Προσεχείς δράσεις:

- Πιθανή πρωτοβουλία της Επιτροπής σχετικά με ένα στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για τον πολιτισμό (σε συνέχεια της πρόσκλησης του Συμβουλίου στο πρόγραμμα εργασιών της ΕΕ στον πολιτιστικό τομέα 2023-2026³⁸).
- Μελέτη της ΕΕ σχετικά με τον οικολογικό προσανατολισμό του προγράμματος «Δημιουργική Ευρώπη», η οποία θα δημοσιευθεί το 2023.
- Ετήσια έκθεση σχετικά με την πρόοδο που έχει επιτευχθεί ως προς την εφαρμογή της γενικής ιδέας για την πολιτιστική κληρονομιά σε συγκρούσεις και κρίσεις: συνιστώσα για την ειρήνη και την ασφάλεια στην εξωτερική δράση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τα ειδικά συμπεράσματα του Συμβουλίου.

³⁸ Ψήφισμα του Συμβουλίου σχετικά με το πρόγραμμα εργασιών στον πολιτιστικό τομέα (2023-2026), της 29ης Νοεμβρίου 2022. [st15381-en22.pdf \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:st15381-en22.pdf)

- Η ΕΕ ως επίτιμη προσκεκλημένη στη **Διεθνή Έκθεση Βιβλίου της Γουαδαλαχάρα, 25 Νοεμβρίου – 3 Δεκεμβρίου 2023**, θα αναδείξει τον πολιτισμό και τη βιώσιμη ανάπτυξη ως ένα από τα θεματικά σημεία εστίασης.
- Κατάρτιση για την ανάπτυξη δεξιοτήτων που προβλέπεται για τους επαγγελματίες του οπτικοακουστικού τομέα με σκοπό την αξιολόγηση και τον καθορισμό πράσινων παραγωγών. Ο οικολογικός προσανατολισμός αποτελεί επίσης πυλώνα του δικτύου ευρωπαϊκών κινηματογράφων «Europa Cinemas», ο οποίος θα στηρίξει καινοτόμα έργα μεταξύ μικρών δικτύων κινηματογράφων για την προώθηση της βιωσιμότητας στον τομέα της εκμετάλλευσης κινηματογραφικών αιθουσών.

B. Περιφερειακή πολιτική και αστική ανάπτυξη

Πλαίσιο πολιτικής και κύριες προτεραιότητες

Η πολιτική συνοχής της ΕΕ, ιδίως μέσω του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), αναγνωρίζει παραδοσιακά τις **πολιτιστικές επενδύσεις ως βασικούς μοχλούς της εδαφικής ανάπτυξης και της κοινωνικής συνοχής**. Η πλούσια πολιτιστική κληρονομιά της Ευρώπης ενισχύει την ευρωπαϊκή ταυτότητα, προωθεί τις κοινές ευρωπαϊκές αξίες, την ενεργό συμμετοχή στα κοινά, την ένταξη και τον διαπολιτισμικό διάλογο. Οι τομείς και οι κλάδοι του πολιτισμού και της δημιουργικότητας αποτελούν ζωτικό πλεονέκτημα για την περιφερειακή οικονομική ανταγωνιστικότητα και ελκυστικότητα, ενώ η πολιτιστική κληρονομιά αποτελεί βασικό στοιχείο της εικόνας και της ταυτότητας των πόλεων και των περιφερειών και είναι συχνά το επίκεντρο του αστικού τουρισμού.

Η πολιτική συνοχής της ΕΕ δίνει τη δυνατότητα στα κράτη μέλη και στις περιφερειακές και τοπικές αρχές να χρησιμοποιούν τον πολιτισμό ως μοχλό για την εδαφική οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη, την ένταξη και την καινοτομία, στο πλαίσιο της οποίας οι κοινότητες και τα εδάφη μπορούν να εκμεταλλεύονται τα ενδογενή εγχώρια πολιτιστικά αγαθά για την αύξηση της ανάπτυξης, με παράλληλη μείωση των ανισοτήτων. Η στήριξη του ΕΤΠΑ στον πολιτισμό και την πολιτιστική κληρονομιά βασίζεται στην ιδέα τοποκεντρικών και ολοκληρωμένων προσεγγίσεων, που υποστηρίζουν την εδαφική και αστική ανάπτυξη και την κοινωνική ένταξη και ενθαρρύνουν τη συμμετοχή του κοινού.

Για την περίοδο 2021-2027, η πολιτική συνοχής θα **επικεντρωθεί στη βιωσιμότητα και την ψηφιακή ενίσχυση των εμπειριών πολιτιστικής κληρονομιάς. Περιλαμβάνει τον μετασχηματισμό και τη μελλοντική ανθεκτικότητα των ΤΠΔ**, καθώς και την προώθηση της πολιτιστικής κληρονομιάς στα υψηλότερα δυνατά πρότυπα για την ενσωμάτωση της κοινωνικής συμπεριληπτικότητας, της βιωσιμότητας και της συμμετοχής των πολιτών μέσω του πολιτισμού. Οι τομείς και οι κλάδοι του πολιτισμού και της δημιουργικότητας μπορούν να επωφεληθούν από επενδύσεις στο πλαίσιο και των πέντε στόχων της πολιτικής συνοχής —μεταξύ άλλων μέσω του νέου ειδικού στόχου του ΕΤΠΑ³⁹ που αποσκοπεί στην ενίσχυση του ρόλου του πολιτισμού στην αντιμετώπιση κοινωνικοοικονομικών προκλήσεων ή στο πλαίσιο ολοκληρωμένων εδαφικών στρατηγικών βάσει του στόχου πολιτικής 5 «Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες»— στο πλαίσιο προγραμμάτων που εντάσσονται στους στόχους του πυλώνα «Επενδύσεις στην ανάπτυξη και την απασχόληση» και του πυλώνα «Ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία (Interreg)». Επιπλέον, είναι δυνατή η στήριξη του πολιτισμού στο πλαίσιο του ειδικού στόχου του Interreg και ιδίως της «καλύτερης διακυβέρνησης συνεργασίας». **Η διασυνοριακή συνεργασία γύρω από την πολιτιστική και φυσική κληρονομιά είναι συχνά επωφέλης, καθώς πολλοί τύποι φυσικής κληρονομιάς είναι εκ φύσεως διασυνοριακοί.** Η διασυνοριακή συνεργασία επιτρέπει μια ολοκληρωμένη και βιώσιμη προσέγγιση όσον αφορά, για παράδειγμα, τις πορείες προσκυνήματος, τις βιώσιμες διαδρομές μέσω τόπων φυσικής κληρονομιάς και πολλά άλλα.

³⁹ Ως καινοτομία κατά την περίοδο 2021-2027, η πολιτική συνοχής εισήγαγε έναν ειδικό στόχο του ΕΤΠΑ που επικεντρώνεται στην ενίσχυση του ρόλου του πολιτισμού και του βιώσιμου τουρισμού στην οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική ένταξη και την κοινωνική καινοτομία στο πλαίσιο του στόχου πολιτικής 4 «Μια πιο

Στρατηγικές δράσεις και βασικά παραδείγματα

Στο πλαίσιο αυτό, το πεδίο εφαρμογής της χρηματοδότησης της πολιτικής συνοχής για τη στήριξη της πολιτιστικής διάστασης της βιώσιμης ανάπτυξης περιλαμβάνει τις ακόλουθες δράσεις:

- Μέτρα που στοχεύουν τον πολιτιστικό τομέα για την ενίσχυση του ρόλου του πολιτισμού και του βιώσιμου τουρισμού στην οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική ένταξη και την κοινωνική καινοτομία, λαμβανομένης υπόψη της ανάγκης για ψηφιακό και πράσινο μετασχηματισμό, ανθεκτικότητα και μακροπρόθεσμη περιβαλλοντική, κοινωνική και οικονομική βιωσιμότητα των τομέων του πολιτισμού και του τουρισμού.
- Μέτρα για την καινοτομία και την υιοθέτηση νέων τεχνολογιών για τον πολιτισμό: στήριξη της ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ στον πολιτιστικό τομέα: ανάπτυξη, δοκιμή και πιλοτική εφαρμογή νέων ψηφιακών υπηρεσιών, προϊόντων και λύσεων (π.χ. για την ψηφιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς) ή ανάπτυξη δεξιοτήτων για έξυπνη εξειδίκευση (όταν ο πολιτισμός είναι τομέας που επιλέγεται στο πλαίσιο της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης της περιφέρειας ή του κράτους μέλους).
- Μέτρα για τη στήριξη της ενεργειακής απόδοσης, της ανανεώσιμης ενέργειας, της διαχείρισης των αποβλήτων, της κυκλικής οικονομίας, των πράσινων υποδομών και της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή με σκοπό τη μείωση του περιβαλλοντικού και κλιματικού αποτυπώματος των κλάδων του πολιτισμού και της δημιουργικότητας και των πολιτιστικών χώρων σύμφωνα με τα σχετικά στρατηγικά πλαίσια.
- Στήριξη βιώσιμων υποδομών μεταφορών που συμβάλλουν στον βιώσιμο τουρισμό και στην πρόσβαση στον πολιτισμό στο πλαίσιο των σχετικών σχεδίων μεταφορών.
- Μέτρα που προωθούν τον πολιτισμό μέσω στρατηγικών εδαφικής και αστικής ανάπτυξης υπό την ευθύνη των εδαφικών αρχών και με τη συμμετοχή τοπικών ενδιαφερόμενων μερών και τοπικών κοινοτήτων. Για τις πόλεις και τις λειτουργικές αστικές περιοχές, το 8 % της χρηματοδότησης προορίζεται για τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη, τομέας στον οποίο ο πολιτισμός μπορεί να αποτελέσει βασική κινητήρια δύναμη.
- Επιλογή 20 προτάσεων έργων που θα λάβουν βοήθεια και εμπειρογνωσία για να λειτουργήσουν ως φυτώρια εμπνευσμένων, τοποκεντρικών μετασχηματιστικών έργων του Νέου Ευρωπαϊκού Μπάουχαους. Τα επιλεγέντα έργα καλύπτουν διάφορα θέματα, όπως: ανάπλαση κτιρίων / δημόσιων χώρων σε πνεύμα κυκλικότητας, διατήρηση και μετατροπή της πολιτιστικής κληρονομιάς, οικονομικά προσιτές λύσεις στέγασης και ολοκληρωμένη ανάπλαση αστικών και αγροτικών χώρων⁴⁰.
- Έξι καινοτόμες δράσεις στον τομέα του πολιτισμού και της πολιτιστικής κληρονομιάς οι οποίες επιλέχθηκαν στο πλαίσιο της 5ης πρόσκλησης υποβολής προτάσεων για αστικές καινοτόμες δράσεις⁴¹.
- Η πρώτη πρόσκληση υποβολής προτάσεων για την «Ευρωπαϊκή Αστική Πρωτοβουλία — Αστικές Καινοτόμες Δράσεις» θα επικεντρωθεί στο Νέο Ευρωπαϊκό Μπάουχαους, συμπεριλαμβανομένων της διατήρησης και της μετατροπής της πολιτιστικής κληρονομιάς.
- Πιλοτικό έργο για τη διαφύλαξη και την προώθηση του πολιτισμού στις εξόχως απόκεντρες περιοχές της ΕΕ⁴², καθώς και στις υπερπόντιες χώρες και εδάφη: στόχος είναι η προώθηση της πλούσιας

κοινωνική και χωρίς αποκλεισμούς Ευρώπη», ο οποίος προσφέρει ευρύ πεδίο στήριξης χωρίς να παραβλέπονται οι δυνατότητες χρηματοδότησης στο πλαίσιο άλλων στόχων της πολιτικής συνοχής της ΕΕ.

⁴⁰ Τοπικές πρωτοβουλίες του Νέου Ευρωπαϊκού Μπάουχαους: https://c.ramboll.com/local-support-new-european-bauhaus?utm_source=direct-email&utm_medium=email&utm_campaign=nebop.

⁴¹ <https://uia-initiative.eu/en/theme/culture-and-cultural-heritage>

πολιτιστικής κληρονομιάς αυτών των περιοχών και εδαφών μέσω συνεδρίων, ανταλλαγών, εκδηλώσεων και εκθέσεων για τη διάδοση καλλιτεχνικών δημιουργιών και τη στήριξη των πολιτιστικών ανταλλαγών μέσω της κινητικότητας των επαγγελματιών των τομέων του πολιτισμού και της δημιουργικότητας.

- Στο πλαίσιο του διακυβερνητικού έργου του **Αστικού Θεματολογίου για την ΕΕ**, μία από τις 14 εταιρικές σχέσεις αφορά τον **πολιτισμό και την πολιτιστική κληρονομιά**. Η εταιρική σχέση για τον πολιτισμό και την πολιτιστική κληρονομιά αποσκοπεί στη βελτίωση της διαχείρισης του ιστορικού δομημένου περιβάλλοντος των ευρωπαϊκών πόλεων, στην προώθηση του πολιτισμού και στη διατήρηση της ποιότητας των αστικών τοπίων και της πολιτιστικής κληρονομιάς.
- Μια νέα εταιρική σχέση του Αστικού Θεματολογίου για την ΕΕ θα επικεντρωθεί στο θέμα του **βιώσιμου τουρισμού**.
- Εκτός από τη χρηματοδοτική στήριξη που διατίθεται στο πλαίσιο των κύριων προγραμμάτων και των προγραμμάτων συνεργασίας, ο πολιτισμός και η βιώσιμη ανάπτυξη αναγνωρίζονται επίσης επαρκώς στις **μακροπεριφερειακές στρατηγικές της ΕΕ**. Στη **στρατηγική της ΕΕ για την περιοχή του Δούναβη**⁴² στη **στρατηγική της ΕΕ για την περιοχή της Βαλτικής**⁴³ στη **στρατηγική της ΕΕ για την περιοχή των Άλπεων**⁴⁴ στη **στρατηγική της ΕΕ για την περιφέρεια Αδριατικής-Ιονίου**. Όλες αυτές οι δράσεις και οι στόχοι είναι σημαντικοί για τις γενικές περιφερειακές και συνολικές πολιτικές της ΕΕ που αφορούν τον πολιτισμό και τη βιώσιμη ανάπτυξη, καθώς δημιουργούν δεσμούς και συνέργειες μεταξύ προγραμμάτων και πρωτοβουλιών, καθώς και μεταξύ ενδιαφερόμενων μερών από χώρες της ΕΕ και χώρες-εταίρους / τρίτες χώρες.
- Η **ενσωμάτωση του Νέου Ευρωπαϊκού Μπάουχαους στα προγράμματα συνοχής των κρατών μελών αποτελεί προτεραιότητα** των διαπραγματεύσεων προγραμματισμού για την περίοδο 2021-2027 που βρίσκονται σε εξέλιξη. Η πρωτοβουλία θεωρείται ως **στόχος στις συμφωνίες στρατηγικής εταιρικής σχέσης και στα σχετικά επιχειρησιακά προγράμματα κάθε κράτους μέλους**.

Προσεχείς δράσεις:

- Δρομολόγηση της **πρόσκλησης υποβολής προτάσεων της πρωτοβουλίας «Ευρωπαϊκή Αστική Πρωτοβουλία — Αστικές Καινοτόμες Δράσεις» για το Νέο Ευρωπαϊκό Μπάουχαους** το φθινόπωρο του 2022.
- Συνέχιση της στήριξης του πολιτισμού και της πολιτιστικής κληρονομιάς στο πλαίσιο των προγραμμάτων **ευρωπαϊκής εδαφικής συνεργασίας (Interreg)** και των μακροπεριφερειακών στρατηγικών.
- Δρομολόγηση της **νέας εταιρικής σχέσης του Αστικού Θεματολογίου για την ΕΕ**, η οποία θα επικεντρωθεί στον **τουρισμό**.

Γ. Εσωτερικές υποθέσεις και εσωτερική ασφάλεια

Βασικές προτεραιότητες και στρατηγικές δράσεις

⁴² Η ΕΕ αριθμεί εννέα εξόχως απόκεντρες περιοχές, στις οποίες ζουν 4,8 εκατομμύρια πολίτες: τη Γαλλική Γουιάνα, τη Γουαδελούπη, τη Μαρτινίκα, τη Μαγιότ, τη Ρεϊνιόν και τον Άγιο Μαρτίνο (Γαλλία), τις Αζόρες και τη Μαδέρα (Πορτογαλία) και τις Κανάριες Νήσους (Ισπανία). Σύμφωνα με το άρθρο 349 της ΣΛΕΕ, ειδικές διατάξεις της νομοθεσίας της ΕΕ βοηθούν τις εν λόγω περιοχές να διαχειριστούν τις μείζονες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν λόγω του απομακρυσμένου και νησιωτικού τους χαρακτήρα, καθώς και του μικρού μεγέθους τους.

Η κλοπή και η λεηλασία μνημείων πολιτιστικής κληρονομιάς και η παράνομη διακίνηση πολιτιστικών αγαθών αποτελούν σημαντική διεθνή επιχείρηση και προσοδοφόρα πηγή εσόδων για το οργανωμένο έγκλημα και, ορισμένες φορές, για τους τρομοκράτες και τα εμπλεκόμενα σε συγκρούσεις μέρη. Τα πολιτιστικά αγαθά είναι ιδιαίτερα ευάλωτα στην παράνομη διακίνηση σε περιοχές συγκρούσεων και κρίσεων, όπως η Ουκρανία και η Μέση Ανατολή. Η δραστηριότητα μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την ολική ή μερική καταστροφή των αντικειμένων που έχουν κλαπεί ή λεηλατηθεί, καθώς και των μνημείων πολιτιστικής κληρονομιάς, των θρησκευτικών κτιρίων, των αρχαιολογικών χώρων κ.λπ. Όλα αυτά έχουν μεγάλη αξία για την ταυτότητα του τοπικού πληθυσμού, δεδομένου ότι διαφυλάσσουν την ιστορική, πολιτιστική και κοινωνική μνήμη, συχνά ακόμη και στον αρχικό τόπο δημιουργίας της. Η επαρκής προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς συμβάλλει στη διαδικασία ανάπτυξης, δημιουργώντας ευκαιρίες εκπαίδευσης και απασχόλησης και χώρο διαλόγου μεταξύ διαφορετικών κοινωνικών ομάδων και ενισχύοντας τη φωνή των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων και την οικεία αίσθηση του ανήκειν.

Συνεπώς, η καταστροφή της πολιτιστικής κληρονομιάς μπορεί να βλάψει σοβαρά τη συλλογική μνήμη μιας κοινωνίας, αλλά και να στερήσει από μια κοινότητα μια πηγή εισοδήματος, για παράδειγμα σε περίπτωση καταστροφής τουριστικών αξιοθέατων (μνημείων πολιτιστικής κληρονομιάς, μουσείων κ.λπ.),

Σύμφωνα με τη στρατηγική της ΕΕ για την Ένωση Ασφάλειας (2020) και τη στρατηγική της ΕΕ για την αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος 2021-2025, η Επιτροπή αναπτύσσει επί του παρόντος σχέδιο δράσης για την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης πολιτιστικών αγαθών. Στόχος είναι η καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης πολιτιστικών αγαθών και η προστασία των πολιτιστικών αγαθών από την καταστροφή μέσω εγκληματικών επιβλαβών ενεργειών. Στο πλαίσιο αυτό, το σχέδιο δράσης θα εξετάσει διάφορες πτυχές της καταπολέμησης της παράνομης διακίνησης πολιτιστικών αγαθών, συμπεριλαμβανομένων της ανάπτυξης ικανοτήτων των αρχών επιβολής του νόμου και των δικαστικών αρχών για τον καλύτερο εντοπισμό των κρουσμάτων διακίνησης και την τιμωρία των υπευθύνων, της ενίσχυσης της ιχνηλασιμότητας των πολιτιστικών αγαθών, της βελτίωσης της προστασίας των πολιτιστικών αγαθών από την παράνομη διακίνηση και τη λεηλασία και της συνεργασίας με τρίτες χώρες στις οποίες διαπράττονται λεηλασίες, με ιδιαίτερη προσοχή στις χώρες που αντιμετωπίζουν συγκρούσεις και κρίσεις. Περαιτέρω πτυχές περιλαμβάνουν την αύξηση της ευαισθητοποίησης σχετικά με την ανάγκη προστασίας των πολιτιστικών αγαθών και τη βλάβη που μπορεί να προκαλέσει η παράνομη διακίνηση πολιτιστικών αγαθών στην πολιτιστική κληρονομιά.

Προσεχείς δράσεις:

- Αξιοποίηση των κοινωνικών στόχων και της οικονομικής προστιθέμενης αξίας μέσω της καταπολέμησης του εγκλήματος και του παράνομου εμπορίου και διευκόλυνση του αισθήματος ίδιας ευθύνης από τις πολιτιστικές κοινότητες.
- Θέσπιση **σχεδίου δράσης για την αντιμετώπιση του παράνομου εμπορίου πολιτιστικών αγαθών το 2022**, με σκοπό την αντιμετώπιση των διαφόρων πτυχών της καταπολέμησης της παράνομης διακίνησης πολιτιστικών αγαθών και της προστασίας των πολιτιστικών αγαθών από εγκληματικές επιβλαβείς ενέργειες.

Δ. Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις και ένταξη

Προτεραιότητες πολιτικής και στρατηγικές δράσεις

Μία από τις βασικές πρωτοβουλίες-πλαίσια είναι η **στρατηγική για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία**⁴³. Αποσκοπεί στην επίτευξη περαιτέρω προόδου όσον αφορά τη διασφάλιση της πλήρους συμμετοχής των ατόμων με αναπηρία, μεταξύ άλλων στον τομέα του πολιτισμού. Θα καθοδηγεί τη δράση των κρατών μελών καθώς και των θεσμικών οργάνων της ΕΕ. Η προσβασιμότητα αποτελεί παράγοντα διευκόλυνσης των δικαιωμάτων και προϋπόθεση για την πλήρη συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία σε ισότιμη βάση με τα άλλα άτομα. Σύμφωνα με τη στρατηγική, **συναφής στόχος για τον πολιτισμό θα ήταν η στόχευση της προσβασιμότητας πολιτιστικών εκδηλώσεων και πολιτιστικών προϊόντων και η προώθηση έργων τέχνης που δημιουργούνται από άτομα με αναπηρία**. Η στρατηγική αποσκοπεί στην επίτευξη προόδου σε όλους τους τομείς της σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία⁴⁴, στην οποία είναι συμβαλλόμενα μέρη η ΕΕ και όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ. Πρόκειται για νομικά δεσμευτική πράξη για τα ανθρώπινα δικαιώματα που καθορίζει ελάχιστα πρότυπα για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία.

Η Επιτροπή έχει θεσπίσει πλαίσιο για την παρακολούθηση της εφαρμογής της στρατηγικής. Αυτό θα τροφοδοτήσει επίσης με στοιχεία το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο, τον κοινωνικό πίνακα αποτελεσμάτων της ΕΕ και την υλοποίηση των ΣΒΑ. Έως το 2023 θα αναπτυχθούν νέοι δείκτες αναπηρίας, οι οποίοι θα υποστηρίζουν τους δείκτες για τον κοινωνικό πίνακα αποτελεσμάτων, το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο και τους ΣΒΑ.

Στο πλαίσιο της στρατηγικής, η Επιτροπή προωθεί και αυξάνει την προβολή των έργων τέχνης που δημιουργούν άτομα με αναπηρία. Επιδίδει επίσης να καταστήσει την πολιτιστική κληρονομιά και όλες τις πολιτιστικές δραστηριότητες προσβάσιμες από άτομα με αναπηρία μέσω χρηματοδοτικής στήριξης της ΕΕ, όπως στο πλαίσιο του προγράμματος «Δημιουργική Ευρώπη». Επίσης, η Επιτροπή:

- υποστήριξε μελέτη⁴⁵, στο πλαίσιο του έργου μεγάλης κλίμακας **Europe Beyond Access (Ευρώπη πέραν της πρόσβασης)**⁴⁶, η οποία διερευνά τη γνώση ή την έλλειψη γνώσης των υπευθύνων διαχείρισης θεμάτων πολιτισμού που ασχολούνται με τη συνεκτίμηση της διάστασης των ατόμων με αναπηρία όσον αφορά α) το έργο των καλλιτεχνών με αναπηρία, β) τον τρόπο με τον οποίο τα προγράμματά τους μπορούν να καταστούν προσβάσιμα από αυτούς και γ) τον τρόπο με τον οποίο τα προγράμματά τους μπορούν να καταστούν προσβάσιμα από άτομα με αναπηρία·
- προάγει την ανάπτυξη του προσβάσιμου τουρισμού κυρίως από τις πόλεις μέσω του βραβείου Ευρωπαϊκής Πρωτεύουσας Έξυπνου Τουρισμού.

Η στρατηγική έχει ως στόχο να διασφαλίσει ότι τα άτομα με αναπηρία μπορούν να συμμετέχουν στην πολιτιστική ζωή σε ισότιμη βάση με τα άλλα άτομα, σύμφωνα με τη σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία. Η Επιτροπή καλεί τα κράτη μέλη να προωθήσουν και να ενθαρρύνουν **τον πολιτισμό και τη δημιουργική δραστηριότητα, καθώς και τις τέχνες για τα άτομα με αναπηρία**, και να αυξήσουν την ευαισθητοποίηση. Με τον τρόπο αυτόν, τα άτομα με αναπηρία θα καταστούν ορατά μέσω εκθέσεων και παραστάσεων και θα αποκτήσουν πρόσβαση σε περισσότερες

⁴³ [Ένωση ισότητας: στρατηγική για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία 2021-2030 — Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις και ένταξη \(europa.eu\)](#)

⁴⁴ <https://www.un.org/development/desa/disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities.html>

⁴⁵ [Time to Act: How lack of knowledge in the cultural sector creates barriers for disabled artists and audiences — Disability Arts International \(Ωρα για δράση: πώς η έλλειψη γνώσης στον πολιτιστικό τομέα δημιουργεί εμπόδια για τους καλλιτέχνες και το κοινό με αναπηρία\) — Disability Arts International](#)

⁴⁶ [Europe Beyond Access \(Ευρώπη πέραν της πρόσβασης\) — Disability Arts International](#)

παραστάσεις, φεστιβάλ, συλλογές τέχνης και μουσεία. Η Ευρωπαϊκή Κάρτα Αναπηρίας τέθηκε σε εφαρμογή ως πιλοτικό έργο την περίοδο 2016-2018 σε οκτώ κράτη μέλη (Βέλγιο, Εσθονία, Ιταλία, Κύπρος, Μάλτα, Ρουμανία, Σλοβενία και Φινλανδία) και, ακόμη και μετά τη λήξη της, η κάρτα παραμένει σε ισχύ και αναγνωρίζεται σ' αυτές τις οκτώ χώρες. **Η μελέτη για την αξιολόγηση της υλοποίησης της πιλοτικής δράσης της Ευρωπαϊκής Κάρτας Αναπηρίας και των σχετικών παροχών**⁴⁷ προσδιόρισε τις δυνατότητες ανάληψης δράσης σε μεγαλύτερη κλίμακα και εντόπισε στοιχεία που αποδεικνύουν ότι, μεταξύ άλλων, σημειώθηκε σχετικά μικρή αύξηση στους τομείς του πολιτισμού, της ψυχαγωγίας, της συμμετοχής στον αθλητισμό και του τουρισμού στο εξωτερικό. Η Επιτροπή προτίθεται να αναβαθμίσει την Ευρωπαϊκή Κάρτα Αναπηρίας.

Επιπλέον, στο πλαίσιο του συμφώνου της ΕΕ για τις δεξιότητες, το 2022 δημιουργήθηκε νέα εταιρική σχέση για την προώθηση των δεξιοτήτων στους κλάδους του πολιτισμού και της δημιουργικότητας.

Προσεχείς δράσεις:

- Υπό εξέλιξη εκστρατεία της Επιτροπής με τίτλο⁴⁸ «**Μαζί για τα δικαιώματα**» (έως τον Μάρτιο του 2023) για την αύξηση της ευαισθητοποίησης σχετικά με βασικές πτυχές της στρατηγικής, η οποία περιλαμβάνει τον πολιτισμό και αναπτύσσεται σε διαβούλευση με άτομα με αναπηρία και τις αντιπροσωπευτικές οργανώσεις τους, καθώς και με καλλιτέχνες.
- Πρόταση της Επιτροπής, έως το τέλος του 2023, για επέκταση της Ευρωπαϊκής Κάρτας Αναπηρίας με σκοπό την αναγνώρισή της σε όλα τα κράτη μέλη, με βάση την εμπειρία που έχει αποκομιστεί από το υπό εξέλιξη πιλοτικό έργο για την Ευρωπαϊκή Κάρτα Αναπηρίας και με βάση το ευρωπαϊκό δελτίο στάθμευσης για άτομα με ειδικές ανάγκες.
- Περαιτέρω ανάπτυξη και προώθηση τομεακών εταιρικών σχέσεων βάσει του συμφώνου για τις δεξιότητες στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Έτους Δεξιοτήτων 2023.

Ε. Δικαιοσύνη, δικαιώματα των καταναλωτών και ισότητα των φύλων

Πλαίσιο πολιτικής, κύριες προτεραιότητες και τρέχοντα μέτρα

Η Επιτροπή ενέκρινε το **στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά** το 2020. Το εν λόγω πλαίσιο καθορίζει ολοκληρωμένη προσέγγιση τριών πυλώνων, η οποία συμπληρώνει την κοινωνική και οικονομική ένταξη με την προώθηση της ισότητας και την ενίσχυση της συμμετοχής.

Το πλαίσιο αυτό περιλαμβάνει στόχους και ποσοτικούς κύριους στόχους σε επίπεδο ΕΕ για την καταπολέμηση του αντιτσιγγανισμού και των διακρίσεων, τη μείωση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, την προώθηση της συμμετοχής και την αύξηση της αποτελεσματικής ισότιμης πρόσβασης των Ρομά στην εκπαίδευση, την απασχόληση, την υγεία και τη στέγαση. Στον τομέα του πολιτισμού, περιλαμβάνει τον επιχειρησιακό στόχο της **προώθησης της ευαισθητοποίησης σχετικά με την ιστορία, τον πολιτισμό, την αναγνώριση και τη συμφιλίωση των Ρομά**. Οι δείκτες για τον στόχο αυτόν θα μπορούσαν να συνδεθούν με την **ευαισθητοποίηση του γενικού πληθυσμού σχετικά με την ιστορία, τη λογοτεχνία, τις τέχνες, τον πολιτισμό, τη μουσική και την πολιτική των Ρομά**, τη συμμετοχή του γενικού πληθυσμού σε πολιτιστικά φεστιβάλ των Ρομά και άλλες δημόσιες εκδηλώσεις, τη γνώση της γλώσσας ρομανί και την ευαισθητοποίηση σχετικά με το Ολοκαύτωμα των Ρομά.

⁴⁷ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=el&pubId=8376&furtherPubs=yes>

⁴⁸ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1556&langId=el>

Τα κράτη μέλη επιβεβαίωσαν τη δέσμευσή τους για την προώθηση της ισότητας και της ένταξης των Ρομά εγκρίνοντας ομόφωνα τη σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά. Η σύσταση καθορίζει συγκεκριμένα μέτρα τα οποία θα πρέπει να συμπεριλάβουν στα **εθνικά στρατηγικά τους πλαίσια για τους Ρομά**. Τα μέτρα αυτά αφορούν, μεταξύ άλλων, την ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών και του σχολικού προσωπικού όσον αφορά την ιστορία και τον πολιτισμό των Ρομά, την προώθηση της κοινωνικής, οικονομικής, πολιτικής, πολιτιστικής συμμετοχής και της συμμετοχής των Ρομά στα κοινά, καθώς και την προώθηση της ευαισθητοποίησης σχετικά με τις κουλτούρες, τη γλώσσα και την ιστορία των Ρομά στην κοινωνία, συμπεριλαμβανομένης της μνήμης του Ολοκαυτώματος των Ρομά.

Η Επιτροπή προωθεί **θετικά αφηγήματα και πρότυπα Ρομά** και αυξάνει την ευαισθητοποίηση σχετικά με την ιστορία και τον πολιτισμό των Ρομά, συμπεριλαμβανομένης εκδήλωσης για την ευαισθητοποίηση σχετικά με τη γλώσσα ρομανί στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Εβδομάδας Ρομανί 2022 που διοργάνωσε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Υποστηρίζει επίσης σχετικές δραστηριότητες στο πλαίσιο του προγράμματος «Πολίτες, ισότητα, δικαιώματα και αξίες»⁴⁹.

Γενικότερα, βρίσκονται σε εξέλιξη δραστηριότητες για την εφαρμογή του **σχεδίου δράσης της ΕΕ για την καταπολέμηση του ρατσισμού** και στον τομέα του **διαθρησκευτικού διαλόγου**, ιδίως μέσω της στρατηγικής της ΕΕ για την καταπολέμηση του αντισημιτισμού και τη διαφύλαξη της εβραϊκής ζωής.

Προσεχείς δράσεις:

- Εφαρμογή εκ μέρους των κρατών μελών των **εθνικών στρατηγικών πλαισίων τους για τους Ρομά** έως το 2030, συμπεριλαμβανομένων μέτρων για την προώθηση της ευαισθητοποίησης σχετικά με την τέχνη, την ιστορία και τον πολιτισμό των Ρομά.
- Δημοσίευση από την Επιτροπή **της αξιολόγησής της για τα εθνικά στρατηγικά πλαίσια** το φθινόπωρο του 2022, απολογισμός των δεσμεύσεων που ανέλαβαν τα κράτη μέλη και καθοδήγηση σχετικά με τυχόν αναγκαίες βελτιώσεις.
- Συνέχιση της στήριξης **δραστηριοτήτων ευαισθητοποίησης σχετικά με την ιστορία και τον πολιτισμό των Ρομά και προώθησης της αλήθειας και της συμφιλίωσης** στο πλαίσιο του προγράμματος «Πολίτες, ισότητα, δικαιώματα και αξίες».
- Συνέχιση της στήριξης **δραστηριοτήτων ευαισθητοποίησης σχετικά με την εβραϊκή ζωή και κληρονομιά υπό το πρίσμα της μνήμης του Ολοκαυτώματος** στο πλαίσιο του προγράμματος «Πολίτες, ισότητα, δικαιώματα και αξίες».

ΣΤ. Το Νέο Ευρωπαϊκό Μπάουχαους και η οριζόντια διάστασή του για βιωσιμότητα με γνώμονα τον πολιτισμό

Τα τελευταία χρόνια έχει προκύψει η ανάγκη αντιμετώπισης της μείζονος πρόκλησης της κλιματικής αλλαγής σε συνδυασμό με τις επιπτώσεις της πανδημίας του κορονοϊού. Έχει επιβεβαιωθεί η συστημική σημασία του πολιτισμού και των τομέων του πολιτισμού και της δημιουργικότητας για την αντιμετώπιση των δυνητικά ανατρεπτικών επιπτώσεων της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης ως θετικών παραγόντων για τον βιώσιμο κοινωνικό μετασχηματισμό.

Το **Νέο Ευρωπαϊκό Μπάουχαους** (NEM) είναι μια διατομεακή πρωτοβουλία που αποσκοπεί στην επίτευξη της πράσινης μετάβασης με την αντιμετώπιση των παγκόσμιων προκλήσεων μέσω

⁴⁹ [Πρόγραμμα «Πολίτες, ισότητα, δικαιώματα και αξίες» | Ευρωπαϊκή Επιτροπή \(europa.eu\)](#)

τοποκεντρικών και καινοτόμων λύσεων. Οι λύσεις αυτές συνδυάζουν τις αξίες της βιωσιμότητας, της ένταξης και της αισθητικής. Το εν λόγω τρίγωνο διασφαλίζει ότι οι επιδιωκόμενες λύσεις αντιμετωπίζουν ταυτόχρονα ευρύ φάσμα διαστάσεων. Καλύπτουν όχι μόνο πτυχές που αφορούν το περιβάλλον, την οικονομική προσιτότητα και την προσβασιμότητα, αλλά και ανάγκες και φιλοδοξίες πέραν της λειτουργικότητας, προκειμένου να διασφαλίζεται η ποιότητα της εμπειρίας για όλους. Το δυναμικό καινοτομίας της πρωτοβουλίας έγκειται στις πολυεπίπεδες, συμμετοχικές και διεπιστημονικές προσεγγίσεις που πρέπει να ενσωματωθούν στις διαδικασίες συνδημιουργίας και υλοποίησης. Στο πλαίσιο αυτό εμπλέκονται πολλοί τομείς πολιτικής, επιστημονικοί κλάδοι και φορείς για την από κοινού ανάπτυξη νέων τρόπων εργασίας με σκοπό τον μετασχηματισμό όλων των πτυχών της ζωής των πολιτών: σημεία επιτόπου, προϊόντα, υπηρεσίες, οικοσυστήματα, νοοτροπίες και συμπεριφορές. Η ανακοίνωση σχετικά με το NEM⁵⁰ τονίζει τον θεμελιώδη ρόλο του πολιτισμού στην αντιμετώπιση των προκλήσεων της βιωσιμότητας και στη στήριξη του θετικού κοινωνικού μετασχηματισμού. Οι καλλιτέχνες και οι πολιτιστικοί φορείς διαδραματίζουν καίριο ρόλο στη μετάβαση προς νέες συμπεριφορές και αξίες.

Η ανακοίνωση αναφέρει επίσης την πρόθεση δημιουργίας ενός ευνοϊκού πλαισίου NEM με τους ΣΒΑ και με τις σχετικές πολιτικές και πρωτοβουλίες της ΕΕ. Η πρωτοβουλία, σχεδόν 2 χρόνια μετά την έναρξή της, έχει ενσωματωθεί σε όλες τις πολιτικές και τα προγράμματα της ΕΕ («Ορίζων Ευρώπη», LIFE, ΕΤΠΑ, Ψηφιακή Ευρώπη, Erasmus +, Δημιουργική Ευρώπη, Ευρωπαϊκό Σώμα Αλληλεγγύης και στο πρόγραμμα για την ενιαία αγορά).

Η πρωτοβουλία φέρνει σε επαφή μια ποικιλόμορφη, δυναμική και συνεχώς αναπτυσσόμενη κοινότητα με περισσότερους από 500 εταίρους και συμμετέχοντες από οργανώσεις δικτύων, τοπικές μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ), επιχειρήσεις και δημόσιες αρχές. Το εργαστήριο NEM, ως ένα από τα βασικά μέσα που θεσπίστηκαν από το Νέο Ευρωπαϊκό Μπάουχαους, θέτει τις βάσεις ως πεδίο δοκιμών για καινοτόμα μοντέλα συνεργασίας. Η κοινότητα του NEM συνεργάζεται για τη δημιουργία εργαλείων, πλαισίων και ευνοϊκών συνθηκών για την πράσινη μετάβαση, ώστε να ενεργοποιηθούν επιτόπου απτός μετασχηματισμός και καινοτόμες λύσεις. Από τον Απρίλιο του 2022 έχει ήδη ξεκινήσει η εφαρμογή οκτώ δράσεων στο εργαστήριο NEM, τρεις από τις οποίες δρομολογήθηκαν από την ίδια την κοινότητα του NEM.

Στρατηγικές δράσεις και βασικά παραδείγματα

Μεταξύ των δράσεων του NEM που συμβάλλουν στην επίτευξη των ΣΒΑ, αξίζει να επισημανθούν οι ακόλουθες:

- Έξι έργα που επιλέχθηκαν στο πλαίσιο της πρόσκλησης υποβολής προτάσεων για την ανάπτυξη «εμβληματικών έργων επίδειξης», για την αντιμετώπιση θεμάτων όπως η ανακαίνιση κτιρίων, η κυκλικότητα, οι τέχνες, η πολιτιστική κληρονομιά, η εκπαίδευση, οι έξυπνες πόλεις, η αστική και αγροτική ανάπτυξη και άλλα. Τα έργα, καθώς είναι διάσπαρτα σε ολόκληρη την Ευρώπη, θα προσφέρουν ευρύ φάσμα αποτελεσμάτων που μπορούν να προσαρμοστούν και να αναπαραχθούν σε παρόμοιες δραστηριότητες στην Ευρώπη και πέραν αυτής, ώστε να συμβάλουν στην έμπνευση μελλοντικών έργων.
- Το εργαστήριο NEM είναι ένας εικονικός χώρος στον οποίο συνενώνεται η κοινότητα του NEM για να προτείνει συγκεκριμένα και απτά έργα. Τα έργα του εργαστηρίου NEM έχουν δύο στόχους: α) δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών για την πράσινη μετάβαση· β) ενεργοποίηση απτού μετασχηματισμού επιτόπου. Το εργαστήριο NEM ακολουθεί ένα θεματολόγιο υπό την καθοδήγηση της Επιτροπής, το οποίο είναι επί του παρόντος ορατό σε πέντε έργα υπό την καθοδήγηση της

⁵⁰ [Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με το Νέο Ευρωπαϊκό Μπάουχαους](#)

Επιτροπής⁵¹. Φιλοξενεί επίσης πρωτοβουλίες υπό την καθοδήγηση τοπικών κοινοτήτων και υποστηρίζει επί του παρόντος την πρώτη δέσμη καινοτόμων έργων από την κοινότητα NEM, τα οποία εστιάζουν σε απτές αλλαγές σε συγκεκριμένες περιοχές.

Προσεχείς δράσεις:

- Περαιτέρω στήριξη της πρωτοβουλίας του NEM με την **κινητοποίηση προγραμμάτων χρηματοδότησης της ΕΕ.**
- Ενθάρρυνση πρωτοβουλιών από τη βάση προς την κορυφή από την **κοινότητα του NEM**, μεταξύ άλλων μέσω του εργαστηρίου NEM.
- Σταδιακή ανάπτυξη διαλόγου και συνεργασίας με τρίτες χώρες μέσω **της κοινοποίησης και της δοκιμής της ιδέας του NEM πέραν της ΕΕ.**

Z. Διεθνής εταιρική σχέση και αναπτυξιακή πολιτική της ΕΕ

Πλαίσιο πολιτικής και κύριες προτεραιότητες

Το έργο της Επιτροπής στον τομέα των διεθνών εταιρικών σχέσεων καθοδηγείται από την κοινή ανακοίνωση με τίτλο «Προς μια στρατηγική της ΕΕ για διεθνείς πολιτιστικές σχέσεις». Προσδιορίζει τρεις κύριους τομείς δράσης:

- προώθηση του διαπολιτισμικού και διαθρησκευτικού διαλόγου για τη βελτίωση του πολιτισμικού πλουραλισμού και της αμοιβαίας κατανόησης, του σεβασμού της πολυμορφίας, της ισότητας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων·
- στήριξη των ΤΠΔ που προσφέρουν ευκαιρίες για οικονομική ανάπτυξη και ευκαιρίες απασχόλησης·
- διευκόλυνση της συνεργασίας στον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς που φέρνει σε επαφή κοινότητες και ανθρώπους, ενισχύει την αίσθηση της ταυτότητάς τους και στηρίζει τον βιώσιμο τουρισμό.

Η Επιτροπή εργάζεται ενεργά για έργα και δράσεις που έχουν ισχυρό αντίκτυπο στην οικονομική διάσταση της ανάπτυξης.

Στρατηγικές δράσεις και βασικά παραδείγματα

Στα βασικά παραδείγματα περιλαμβάνονται τα εξής:

- **Στήριξη των δεικτών της UNESCO για το 2030**

Το έργο υλοποιεί πιλοτικές δραστηριότητες για τον καθορισμό και την ανάπτυξη πλαισίου θεματικών δεικτών, των δεικτών πολιτισμού της UNESCO για το 2030. Στόχος είναι η μέτρηση και η παρακολούθηση του ρόλου και της συμβολής του πολιτισμού στην υλοποίηση της Ατζέντας του 2030 των Ηνωμένων Εθνών.

Το έργο δοκιμάζει και βελτιώνει τους θεματικούς δείκτες που θα χρησιμοποιηθούν από χώρες και πόλεις που επιθυμούν να αναδείξουν τη συμβολή του πολιτισμού στη βιώσιμη ανάπτυξη στις εθελοντικές εθνικές εκθέσεις τους και στις εθελοντικές τοπικές αξιολογήσεις τους. Τα αποτελέσματα του έργου θα

⁵¹ Τα έργα υπό την καθοδήγηση της Επιτροπής είναι τα εξής: στρατηγική επισήμανσης· πιλοτικό πρόγραμμα κοινής χρηματοδότησης με τον φιλανθρωπικό τομέα· πληθοχρηματοδότηση και δημόσια χρηματοδότηση· ανάλυση κανονιστικών ρυθμίσεων και πειραματισμός· μετασχηματισμός των τόπων μάθησης.

κοινοποιηθούν σε διεθνή φόρουμ, ώστε να διασφαλιστεί η ευρεία αποδοχή από όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη.

Άλλες υπό εξέλιξη πρωτοβουλίες είναι, μεταξύ άλλων, οι εξής:

- ο **Μηχανισμός Γειτονίας, Ανάπτυξης και Διεθνούς Συνεργασίας (NDICI)** — στηρίζει πρωτοβουλίες για τον πολιτισμό και τη βιώσιμη ανάπτυξη για εταίρους εκτός της ΕΕ σε εθνικό, περιφερειακό και παγκόσμιο επίπεδο·
- το **πρόγραμμα πολιτισμού ΑΚΕ-ΕΕ**, το οποίο στηρίζει καλλιτέχνες και έργα τέχνης από χώρες της ομάδας των κρατών της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού·
- η **καινοτόμος πρωτοβουλία χρηματοδότησης για τον πολιτισμό** — στηρίζει τους κλάδους του πολιτισμού και της δημιουργικότητας (ΚΠΔ) όσον αφορά την πρόσβαση σε χρηματοδότηση και τη βελτίωση των επιχειρηματικών ικανοτήτων·
- οι **πολιτιστικές διαδρομές του δρόμου του μεταξιού στο Αφγανιστάν, στην Κεντρική Ασία και στο Ιράν** — Διεθνής διάσταση του ευρωπαϊκού έτους πολιτιστικής κληρονομιάς, κοινή συνεργασία που δρομολογήθηκε από την ΕΕ και την UNESCO τον Οκτώβριο του 2018, με σκοπό την ενίσχυση της συμβολής του πολιτισμού στη βιώσιμη ανάπτυξη, μέσω της ανάπτυξης του τουρισμού με βάση την πολιτιστική κληρονομιά, για εμπειρίες υψηλής ποιότητας για τους επισκέπτες κατά μήκος των πολιτιστικών διαδρομών του δρόμου του μεταξιού στις δικαιούχους χώρες·
- **Procultura** — προώθηση της απασχόλησης και της δημιουργίας εισοδήματος στους πολιτιστικούς υποτομείς της μουσικής, των τεχνών του θεάματος και της παιδικής/νεανικής λογοτεχνίας και των εκδόσεων στην πορτογαλόφωνη Αφρική (χώρες PALOP) και στο Ανατολικό Τιμόρ·
- η **πρωτοβουλία ανάπτυξης ταυτότητας και διάδοσης επιχειρηματικών δραστηριοτήτων** — αντιμετώπιση ορισμένων από τα βαθύτερα αίτια της αστάθειας και της αντικανονικής μετανάστευσης με την ενίσχυση των παραγωγικών τομέων που συμβάλλουν στην οικοδόμηση ταυτότητας —όπως οι τομείς και οι κλάδοι του πολιτισμού και της δημιουργικότητας— καθώς και με την αντιμετώπιση των αξιακών αλυσίδων των αγορών που σχετίζονται με τον τρόπο ζωής και με την ευρύτερη διάθεση του προϊόντος της δημιουργικότητάς τους μέσω της πρόσβασης σε νέες αγορές·
- η **CreatiFI** στηρίζει τους κλάδους του πολιτισμού και της δημιουργικότητας όσον αφορά την πρόσβαση σε χρηματοδότηση, μέσω εγγυήσεων και δανείων, και την ανάπτυξη ικανοτήτων για τους ενδιάμεσους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς στις χώρες της ομάδας των κρατών της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού·
- ο **μηχανισμός εμπειρογνομόνων ΕΕ-UNESCO** — το έργο στηρίζει την τεχνική βοήθεια και τους μηχανισμούς μεταξύ ομοτίμων για την ανταλλαγή γνώσεων και βέλτιστων πρακτικών, προκειμένου να ενισχυθούν οι πολιτικές και τα θεσμικά περιβάλλοντα για τους κλάδους του πολιτισμού και της δημιουργικότητας· αποσκοπεί στην παροχή βιώσιμων συστημάτων διακυβέρνησης για τον πολιτισμό, συμβάλλοντας στην ανάπτυξη των κλάδων του πολιτισμού και της δημιουργικότητας, οι οποίοι με τη σειρά τους συνεισφέρουν στην κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς και στη μείωση της φτώχειας.

Προσεχείς δράσεις:

- Στήριξη των πολιτιστικών πολιτικών και των θεσμικών περιβαλλόντων για τους κλάδους του πολιτισμού και της δημιουργικότητας, με τη συγκέντρωση στοιχείων για την **ανάπτυξη πολιτιστικών θεματικών δεικτών και πολιτικών**.

— Στήριξη της **πολιτιστικής συνεργασίας** μεταξύ Αφρικής και Ευρώπης και της πολιτιστικής κληρονομιάς στην υποσαχάρια Αφρική **για τη βιώσιμη ανάπτυξη, την ειρήνη, την απασχόληση και την ανάπτυξη.**

H. Πολιτική γειτονίας και διεύρυνσης

Πλαίσιο πολιτικής και κύριες προτεραιότητες

Η νέα ευρωπαϊκή ατζέντα για τον πολιτισμό τονίζει ότι η προώθηση του πολιτισμού και του διαπολιτισμικού διαλόγου θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί ως κινητήρια δύναμη της συνοχής και της κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης. Σύμφωνα με την κοινή ανακοίνωση με τίτλο «*Προς μια στρατηγική της ΕΕ για διεθνείς πολιτιστικές σχέσεις*», ο πολιτισμός και ο διαπολιτισμικός διάλογος διαδραματίζουν καίριο ρόλο στην προώθηση της συμφιλίωσης. Αυτό μεταφράζεται σε διάφορα έγγραφα πολιτικής για καθεμία από τις περιοχές της Γειτονίας.

Το περιφερειακό πολυετές ενδεικτικό πρόγραμμα για τη Νότια Γειτονία περιλαμβάνει —στο πλαίσιο του τομέα προτεραιότητας 1) Ανθρώπινη ανάπτυξη, χρηστή διακυβέρνηση και κράτος δικαίου— τον ειδικό στόχο 4 — **Στήριξη του πολιτισμού ως προϋπόθεση για την ανθρώπινη ανάπτυξη και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής**. Η ΕΕ θα στηρίζει τον πολιτισμό ως ουσιαστικό στοιχείο της κοινοτικής ζωής και βασική συνιστώσα της διαδικασίας οικοδόμησης κοινοτήτων.

Ομοίως, η νέα ευρωπαϊκή ατζέντα για τον πολιτισμό προβλέπει ότι η Επιτροπή θα προωθήσει τους τομείς του πολιτισμού και της δημιουργικότητας στα Δυτικά Βαλκάνια, μεταξύ άλλων, με τη χρήση του μηχανισμού προενταξιακής βοήθειας, και θα αναπτύξει επίσης στρατηγικές πολιτιστικής συνεργασίας σε περιφερειακό επίπεδο, αρχής γενομένης από τα Δυτικά Βαλκάνια.

Στην ανακοίνωση με τίτλο «*Μια αξιόπιστη προοπτική διεύρυνσης για τα Δυτικά Βαλκάνια και αυξημένη δέσμευση της ΕΕ απέναντί τους*» (στο εξής: στρατηγική για τα Δυτικά Βαλκάνια) επισημαίνεται ότι η περιφερειακή συνεργασία και οι σχέσεις καλής γειτονίας στα Δυτικά Βαλκάνια αποτελούν βασικές προϋποθέσεις για την επίτευξη προόδου στην πορεία ευρωπαϊκής προσχώρησης και για την προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης στην περιοχή μέσω του πολιτισμού. Η ενίσχυση της συνεργασίας στον πολιτιστικό τομέα με την περιοχή και εντός αυτής είναι μία από τις δράσεις για τη στήριξη της εμβληματικής πρωτοβουλίας 6 της στρατηγικής για τα Δυτικά Βαλκάνια.

Για την ανατολική εταιρική σχέση, στο κοινό έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής με τίτλο «*Recovery, Resilience and Reform: post-2020 Eastern Partnership priorities*» (*Ανάκαμψη, ανθεκτικότητα και μεταρρύθμιση: προτεραιότητες της ανατολικής εταιρικής σχέσης μετά το 2020*), που δημοσιεύθηκε τον Ιούλιο του 2021, η προτεινόμενη προτεραιότητα «Επενδύσεις στο ανθρώπινο δυναμικό και τη γνώση» προσδιορίζει τους ακόλουθους στόχους:

- μεγιστοποίηση του **δυναμικού των κλάδων του πολιτισμού και της δημιουργικότητας ως κινητήριων δυνάμεων για την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη**
- ενίσχυση της **πολιτιστικής συνεργασίας και του διαπολιτισμικού διαλόγου**, μεταξύ άλλων με την αύξηση της συμμετοχής στα προγράμματα «Δημιουργική Ευρώπη», EU4Culture και σε άλλες πρωτοβουλίες.

Στρατηγικές δράσεις και βασικά παραδείγματα

- ο Το **Thaqafa Daayer Maydoor** είναι ένα τετραετές περιφερειακό πρόγραμμα (2020-2024) που προωθεί ένα πολιτιστικό οικοσύστημα σε ολόκληρη τη Νότια Γειτονία.

- Το **CREACT4MED** είναι ένα τετραετές περιφερειακό πρόγραμμα (2020-2024) με γενικό στόχο την ενίσχυση του ρόλου του πολιτισμού και της δημιουργικότητας ως φορέα απασχόλησης και ανθεκτικότητας. Επικεντρώνεται στους νέους και τις γυναίκες επιχειρηματίες στη Νότια Γειτονία.
- Το **σκέλος του προγράμματος «Δημιουργική Ευρώπη» για τα Δυτικά Βαλκάνια** αποσκοπεί στην αύξηση της χρηματοδοτικής στήριξης προς τους πολιτιστικούς οργανισμούς των Δυτικών Βαλκανίων, με τη δημιουργία ειδικού σκέλους για τα Δυτικά Βαλκάνια στο πλαίσιο του προγράμματος «Δημιουργική Ευρώπη». Αυτό υλοποιήθηκε μέσω ειδικής πρόσκλησης υποβολής προτάσεων για τη χρηματοδότηση έργων σε διαφοροποιημένο χαρτοφυλάκιο τομέων. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονταν η μετάφραση και οι εκδόσεις, η αρχιτεκτονική, η βιντεοτέχνη, η ζωγραφική και η σχεδίαση, το θέατρο, ο χορός, οι γραφικές τέχνες, η μουσική, ο άυλος πολιτισμός, τα μουσεία ή οι ιστορικοί χώροι και τα ιστορικά κτίρια.
- Το **περιφερειακό πρόγραμμα για τον πολιτισμό και τη δημιουργικότητα στα Δυτικά Βαλκάνια**, με προϋπολογισμό 8 εκατ. EUR και σύμφωνα με τη στρατηγική για τα Δυτικά Βαλκάνια, αποσκοπεί στην προώθηση του διαπολιτισμικού διαλόγου και στην ενίσχυση του κοινωνικοοικονομικού αντικτύπου των τομέων του πολιτισμού και της δημιουργικότητας στα Δυτικά Βαλκάνια.
- Το έργο **EU4Culture** έχει ως στόχο να συμβάλει στο να καταστεί ο πολιτισμός κινητήρια δύναμη για την οικονομική μεγέθυνση και την κοινωνική ανάπτυξη σε ολόκληρη την περιοχή της ανατολικής εταιρικής σχέσης. Υποστηρίζει την ενίσχυση του ρόλου του πολιτιστικού τομέα ως κινητήριας δύναμης για την οικονομική ανάπτυξη. Μέσω της διαπεριφερειακής προσέγγισής του, ευνοεί την ενίσχυση του διαπολιτισμικού διαλόγου και της ανταλλαγής γνώσεων μεταξύ των χωρών της ανατολικής εταιρικής σχέσης και βελτιώνει την τοπική διακυβέρνηση στον πολιτιστικό τομέα.

Προσεχείς δράσεις:

— Υπό εξέλιξη προετοιμασία νέου **πολιτιστικού προγράμματος για τη Νότια Γειτονία** για το 2023, στο πλαίσιο του οποίου η ΕΕ θα στηρίζει τους εργαζομένους στον τομέα του πολιτισμού ως παράγοντες οικοδόμησης κοινοτήτων.

Θ. Πολιτικές για την εκπαίδευση και τη νεολαία

Η **συμμαχία «Εκπαίδευση για το κλίμα»** είναι μια πρωτοβουλία που δημιουργήθηκε συνεργατικά από τη βάση προς την κορυφή για τη συμμετοχή της εκπαιδευτικής κοινότητας σε ενωσιακό, εθνικό και τοπικό επίπεδο. Ως εμβληματική πρωτοβουλία της ανακοίνωσης σχετικά με την υλοποίηση του Ευρωπαϊκού Χώρου Εκπαίδευσης έως το 2025, αποτελεί βασικό μέσο για την αποτελεσματική αποτύπωση και διάδοση πρωτοβουλιών και έργων που δρομολογούνται από την εκπαιδευτική κοινότητα για τη στήριξη της μετάβασης στην κλιματική ουδετερότητα. Αφορά ιδίως την ανάπτυξη «πράσινων δεξιοτήτων» και αλλαγών στη συμπεριφορά και τη δημιουργία δεσμών με άλλες πρωτοβουλίες, όπως το σύμφωνο για το κλίμα ή το Νέο Ευρωπαϊκό Μπάουχαους.

Η **στρατηγική της ΕΕ για τη νεολαία** αποτελεί το πλαίσιο συνεργασίας της ΕΕ στον τομέα της πολιτικής για τη νεολαία για την περίοδο 2019-2027, με βάση το ψήφισμα του Συμβουλίου της 26ης Νοεμβρίου 2018. Μέσω των 11 στόχων της για τη νεολαία και των τριών πυλώνων της (Ενεργοποίηση, Σύνδεση, Χειραφέτηση), στόχος της στρατηγικής είναι η ουσιαστική συμμετοχή των νέων στα κοινά, στην οικονομία, την κοινωνία, τον πολιτισμό και την πολιτική. Στηρίζει την ανάπτυξη της δημιουργικότητας μεταξύ των νέων, καθώς και την πρόσβασή τους στον πολιτισμό και τα δημιουργικά εργαλεία. Έχει επίσης ως στόχο να καταστήσει διαθέσιμες νέες τεχνολογίες για την ενδυνάμωση της δημιουργικότητας και της καινοτομίας των νέων και να τονώσει το ενδιαφέρον για τον πολιτισμό, τις τέχνες και την επιστήμη.

Η Επιτροπή στηρίζει τους στόχους αυτούς μέσω των προγραμμάτων χρηματοδότησης, των πολιτικών και των μελετών της:

- ο το Erasmus+ στηρίζει τη δημιουργικότητα και την καινοτομία σε έργα συνεργασίας·
- ο Ευρωπαϊκό Σώμα Αλληλεγγύης στηρίζει την ευρωπαϊκή πολιτιστική κληρονομιά μέσω έργων εθελοντισμού·
- ο συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με την πρόσβαση των νέων στον πολιτισμό (Νοέμβριος 2010)·
- ο συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με την προώθηση του δυναμικού δημιουργικότητας και καινοτομίας των νέων (Μάιος 2012).

Επιπλέον, το 2022 έχει ανακηρυχθεί **Ευρωπαϊκό Έτος Νεολαίας**, για να αναδείξει τον σημαντικό ρόλο των νέων της Ευρώπης στην οικοδόμηση ενός καλύτερου μέλλοντος —πιο πράσινου, πιο συμπεριληπτικού και πιο ψηφιακού. Δίνει στους νέους και στις νέες ευκαιρίες να μάθουν, να μοιραστούν το όραμά τους, να επικοινωνήσουν με άλλους ανθρώπους και να συμμετάσχουν σε δραστηριότητες σε όλη την Ευρώπη. Περιλαμβάνει εννέα τομείς πολιτικής, συμπεριλαμβανομένου του «πολιτισμού», με την υλοποίηση, για παράδειγμα, της εμβληματικής πρωτοβουλίας «Η νεολαία ανακαλύπτει τον πολιτισμό χάρη στο DiscoverEU το 2022».

Στρατηγικές δράσεις και βασικά παραδείγματα

- ο Σε στενή συνεργασία με το NEM, τον Φεβρουάριο του 2022 η συμμαχία «Εκπαίδευση για το κλίμα» δημοσίευσε κοινή πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος για χώρους εκπαίδευσης και γνώσης, με σκοπό την ανάπτυξη των δικών τους έργων NEM, στα οποία θα συνδυάζονται ο σχεδιασμός, η βιωσιμότητα και νέες προσεγγίσεις διδασκαλίας.
- ο Προώθηση της πολιτιστικής κληρονομιάς στους νέους ταξιδιώτες του DiscoverEU (Erasmus+), συμπεριλαμβανομένων των συναντήσεων DiscoverEU σε ολόκληρη την Ευρώπη.
- ο Έγκριση από το Συμβούλιο, τον Μάιο του 2022, της πρότασης της Επιτροπής για σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με τη μάθηση για την περιβαλλοντική βιωσιμότητα⁵². Η πρόταση ενθαρρύνει τις χώρες να καθιερώσουν τη μάθηση για την πράσινη μετάβαση και τη βιώσιμη ανάπτυξη ως έναν από τους τομείς προτεραιότητας στις πολιτικές και τα προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης.
- ο Ιδιαίτερη έμφαση στην πράσινη μετάβαση στο πλαίσιο των στρατηγικών προτεραιοτήτων του Ευρωπαϊκού Χώρου Εκπαίδευσης⁵³ και προώθηση, στο πλαίσιο του θεματολογίου της ΕΕ για τον εκπαιδευτικό μετασχηματισμό, της προσέγγισης STEAM: ενσωμάτωση των τομέων των φυσικών επιστημών, της τεχνολογίας, της μηχανικής και των μαθηματικών (STEM) στις τέχνες⁵⁴.

Προσεχείς δράσεις:

- Διασφάλιση της **συνέχειας που θα δοθεί στο Ευρωπαϊκό Έτος Νεολαίας 2022**.
- Συνέχιση της **στήριξης μέσω των προγραμμάτων Erasmus+ και «Ευρωπαϊκό Σώμα Αλληλεγγύης»** για τον πολιτισμό, τη δημιουργικότητα και την καινοτομία, καθώς και διευκόλυνση της μάθησης σχετικά με τις αξίες και την κληρονομιά της ΕΕ.
- Περαιτέρω προώθηση της εμβληματικής πρωτοβουλίας **DiscoverEU**.

⁵² <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9242-2022-INIT/en/pdf>

⁵³ [EUR-Lex — 52020DC0625 — EL — EUR-Lex \(europa.eu\)](#): COM(2020) 625 final.

⁵⁴ Στο πλαίσιο αυτό, ο όρος «τέχνες» έχει ευρύτερη έννοια και καλύπτει τις δημιουργικές τέχνες, τον πολιτισμό και τις γλώσσες, αλλά και τις ανθρωπιστικές και κοινωνικές επιστήμες. Η ιδέα είναι να ενισχυθεί η διεπιστημονικότητα και να τονιστεί η σημασία των φυσικών επιστημών, της τεχνολογίας, της μηχανικής και των μαθηματικών (STEM) για τις περιβαλλοντικές, πολιτιστικές, οικονομικές και κοινωνικές προκλήσεις μέσω της μάθησης και της διδασκαλίας σε πραγματικές συνθήκες.

- Αύξηση των **συνεργειών μεταξύ της συμμαχίας «Εκπαίδευση για το Κλίμα» και άλλων σχετικών πολιτικών** και των πρωτοβουλιών για τη βιωσιμότητα και τη δράση για το κλίμα.

I. Ενιαία αγορά και βιομηχανικές πολιτικές

Πλαίσιο πολιτικής και προτεραιότητες

Η ευρωπαϊκή βιομηχανική στρατηγική και η επικαιροποίησή της⁵⁵ προσδιορίζουν 14 βιομηχανικά οικοσυστήματα, ένα εκ των οποίων είναι οι κλάδοι του πολιτισμού και της δημιουργικότητας. Η προσέγγιση για τα βιομηχανικά οικοσυστήματα —η οποία περιλαμβάνει όλους τους δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς που δραστηριοποιούνται σε μια αξιακή αλυσίδα (από τις μικρότερες νεοφυείς επιχειρήσεις έως τις μεγαλύτερες εταιρείες, από την ακαδημαϊκή κοινότητα έως την έρευνα, τους παρόχους υπηρεσιών έως τους προμηθευτές)— έχει ως στόχο να βοηθήσει τους κλάδους του πολιτισμού και της δημιουργικότητας να ανακάμψουν και να επεκταθούν, με παράλληλη αξιοποίηση της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης⁵⁶.

Στρατηγικές δράσεις και βασικά παραδείγματα

Το έργο εταιρικής σχέσης **WORTH**⁵⁷ είναι ιδιαίτερα σημαντικό, καθώς έχει δεσμευτεί για την **ανάπτυξη εξυπνότερης, πιο βιώσιμης και συμπεριληπτικής ανάπτυξης μέσω λύσεων σχεδιασμού**, βοηθώντας τις ΜΜΕ σε κλάδους που σχετίζονται με τον τρόπο ζωής να βρουν πράσινες και συμπεριληπτικές λύσεις για τη βελτίωση των επιχειρηματικών διαδικασιών, προϊόντων και υπηρεσιών τους. Οι ΜΜΕ αποτελούν το 99 % του συνόλου των επιχειρήσεων στην ΕΕ και έχουν δημιουργήσει περίπου το 85 % των νέων θέσεων εργασίας τις τελευταίες δεκαετίες. Συχνά δυσκολεύονται να βρουν πράσινες, ψηφιακές και συμπεριληπτικές λύσεις και να παραμείνουν ανταγωνιστικές. Ως εκ τούτου, το WORTH παρέχει ειδική στήριξη στις ΜΜΕ με τη μορφή προγράμματος εκκόλαψης⁵⁸, σε επιχειρηματικές συμπράξεις μεταξύ σχεδιαστών, κατασκευαστών/βιοτεχνών και παρόχων τεχνολογίας, προκειμένου να συμβάλει στην ανάπτυξη νέων επιχειρηματικών ιδεών. Επικεντρώνεται σε κλάδους που σχετίζονται με τον τρόπο ζωής, συμπεριλαμβανομένων της κλωστοϋφαντουργίας και της ένδυσης, των υποδημάτων, του δέρματος και της γούνας, των επίπλων και της διακόσμησης σπιτιών, των κοσμημάτων και των αξεσουάρ. **Οι επιχειρηματικές συμπράξεις πρέπει να αντιμετωπίζουν τις προκλήσεις σύμφωνα με τους ΣΒΑ, όπως μέσω της κυκλικής/πράσινης οικονομίας ή της κοινωνικής καινοτομίας.** Από το 2017 το έργο εταιρικής σχέσης WORTH έχει ήδη στηρίξει 217 διακρατικές συμπράξεις και περίπου 135 νέες συμπράξεις θα στηριχθούν έως το 2025.

Επιπλέον, η Επιτροπή στηρίζει τους κλάδους του πολιτισμού και της δημιουργικότητας, ιδίως τις δημιουργικές εταιρείες και τους επιχειρηματίες, μέσω διατομεακών δικτύων στήριξης επιχειρήσεων: του δικτύου «Enterprise Europe Network» (EEN)⁵⁹ και της πλατφόρμας συνεργασίας των συνεργατικών

⁵⁵ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/european-industrial-strategy_el και COM(2021) 350 final https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/communication-industrial-strategy-update-2020_en.pdf.

⁵⁶ Ετήσια έκθεση για την ενιαία αγορά 2021, σ. 98-104: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/swd-annual-single-market-report-2021_en.pdf

⁵⁷ [WORTH Partnership Project \(Έργο εταιρικής σχέσης WORTH\) \(europa.eu\)](#)

⁵⁸ Το πρόγραμμα εκκόλαψης περιλαμβάνει τα εξής: α) χρηματοδοτική στήριξη· β) καθοδήγηση από εξειδικευμένους επαγγελματίες σχετικά με την επιχειρηματική στρατηγική και την τεχνολογική ανάπτυξη· γ) παροχή νομικών συμβουλών σχετικά με τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας και την προστασία τους· δ) συμμετοχή σε εμπορικές και άλλες εκθέσεις· ε) δικτύωση και επαγγελματικοί δεσμοί· στ) παροχή συμβουλών σχετικά με τις οικονομικές/χρηματοδοτικές ευκαιρίες.

⁵⁹ Δίκτυο «Enterprise Europe Network» | Δίκτυο «Enterprise Europe Network» (europa.eu)

σηματισμών⁶⁰ [υποστήριξη των ΜΜΕ, δικτύωση, διεθνοποίηση, αντιστοίχιση μεταξύ επιχειρήσεων (B2B) κ.λπ.]. Ειδικές δράσεις ενισχύουν τις δεξιότητες, την επαγγελματοποίηση και την κατάρτιση στον χώρο εργασίας ως εξής:

- Erasmus Νέοι Επιχειρηματίες⁶¹ (διευκόλυνση της ανταλλαγής επιχειρηματικών και διαχειριστικών εμπειριών, στήριξη της επαγγελματοποίησης, των δεξιοτήτων και της κατάρτισης στον χώρο εργασίας)·
- κινητοποίηση των ενδιαφερόμενων μερών για τη δημιουργία μεγάλης κλίμακας σύμπραξης δεξιοτήτων για το οικοσύστημα των κλάδων του πολιτισμού και της δημιουργικότητας, η οποία δρομολογήθηκε στις 28 Απριλίου 2022 στο πλαίσιο του συμφώνου για τις δεξιότητες⁶², με τη συμμετοχή περισσότερων από 100 μελών, τα οποία δεσμεύτηκαν να αναβαθμίσουν τις δεξιότητες του εργατικού δυναμικού και να προσελκύσουν ταλέντα στους κλάδους του πολιτισμού και της δημιουργικότητας.

Προσεχείς δράσεις:

Στο πλαίσιο του έργου εταιρικής σχέσης WORTH:

- Εφαρμογή του προγράμματος καθοδήγησης για τις 65 διακρατικές εταιρικές σχέσεις που επιλέχθηκαν (2022).
- Προκήρυξη προσκλήσεων εκδήλωσης ενδιαφέροντος για την επιλογή νέων εταιρικών σχέσεων το 2023.
- Ενίσχυση των δεξιοτήτων για την ανταγωνιστική και βιώσιμη ανάπτυξη των κλάδων του πολιτισμού και της δημιουργικότητας σε ψηφιακά περιβάλλοντα και για την πράσινη μετάβαση.

ΙΑ. Έρευνα και καινοτομία

Πλαίσιο πολιτικής και κύριες προτεραιότητες

Το πρόγραμμα-πλαίσιο της ΕΕ «Ορίζων 2020» (2014-2020) διέθεσε 77 δισ. EUR για δράσεις έρευνας και καινοτομίας γύρω από τις τρεις προτεραιότητές του: Επιστήμη αριστείας, Βιομηχανική υπεροχή και Κοινωνικές προκλήσεις· ο πολιτισμός εντάχθηκε κυρίως στο πλαίσιο των «Κοινωνικών προκλήσεων». Το πρόγραμμα-πλαίσιο «Ορίζων Ευρώπη» 2021-2027 περιλαμβάνει ειδική ομάδα έρευνας για **τον πολιτισμό, τη δημιουργικότητα και την κοινωνία χωρίς αποκλεισμούς**. Η ομάδα 2 έχει συνολικό προϋπολογισμό 2,28 δισ. EUR, εκ των οποίων 400 εκατ. EUR είναι διαθέσιμα από την περίοδο 2021-2022, και επικεντρώνεται σε 3 τομείς παρέμβασης, που σχετίζονται όλοι με τους ΣΒΑ: δημοκρατία και διακυβέρνηση, πολιτιστική κληρονομιά και κλάδοι του πολιτισμού και της δημιουργικότητας, καθώς και κοινωνικοί και οικονομικοί μετασχηματισμοί. Δίνει ιδιαίτερη προσοχή στην «υποστήριξη της εμφάνισης νέων μορφών πολιτιστικής έκφρασης».

Στρατηγικές δράσεις και βασικά παραδείγματα

Ο προορισμός 2 για την **πολιτιστική κληρονομιά και τους κλάδους του πολιτισμού και της δημιουργικότητας** επένδυσε πάνω από 100 εκατ. EUR στις προσκλήσεις υποβολής προτάσεων της περιόδου 2021-2022 μέσω τριών βασικών πυλώνων: των πράσινων, των ψηφιακών και των καινοτόμων

⁶⁰ Αρχική σελίδα | Ευρωπαϊκή πλατφόρμα συνεργασίας των συνεργατικών σχηματισμών

⁶¹ https://ec.europa.eu/growth/smes/supporting-entrepreneurship/erasmus-young-entrepreneurs_en

⁶² <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1534&langId=en> και https://pact-for-skills.ec.europa.eu/index_en

δράσεων, στο πλαίσιο των οποίων ο πολιτισμός αποτελεί κινητήρια δύναμη των ΣΒΑ με διάφορους τρόπους: αντιμετώπιση της οικονομικής ανταγωνιστικότητας και της καινοτομίας, της κοινωνικής συνοχής και της ένταξης, της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας και της δράσης για το κλίμα. Οι δραστηριότητες έρευνας και καινοτομίας στο πλαίσιο αυτού του προορισμού αποσκοπούν στην καλύτερη προστασία, διατήρηση και αποκατάσταση της ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς, στην προώθηση των τεχνών και στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας των ευρωπαϊκών κλάδων του πολιτισμού και της δημιουργικότητας με τη χρήση πιο πράσινων και ψηφιοποιημένων/προηγμένων τεχνολογιών.

Το πρώτο πρόγραμμα εργασιών 2021-2022 περιλάμβανε ερευνητικές δράσεις στις οποίες οι κλάδοι του πολιτισμού και της δημιουργικότητας αποτελούν κινητήριες δυνάμεις της καινοτομίας και όπου απαιτείται ενεργός συμμετοχή και σύμπραξη με τους κλάδους αυτούς στο πλαίσιο της διεπιστημονικής και διατομεακής ερευνητικής συνεργασίας. Στα βασικά θέματα περιλαμβάνονταν τα εξής:

- πράσινες τεχνολογίες και υλικά για την πολιτιστική κληρονομιά·
- συμμετοχική διαχείριση και βιώσιμη χρηματοδότηση των μουσείων και των πολιτιστικών ιδρυμάτων·
- οι κλάδοι του πολιτισμού και της δημιουργικότητας ως κινητήρια δύναμη για την καινοτομία και την ανταγωνιστικότητα·
- διαφύλαξη και ενίσχυση της πολιτιστικής κληρονομιάς με προηγμένες ψηφιακές τεχνολογίες·
- παραδοσιακές τέχνες για το μέλλον·
- ανταγωνιστικό, δίκαιο και βιώσιμο ευρωπαϊκό μουσικό οικοσύστημα·
- διεθνής ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής κινηματογραφικής βιομηχανίας·
- επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής και των φυσικών κινδύνων στην πολιτιστική κληρονομιά·
- παιχνίδια και πολιτισμός που διαμορφώνουν την κοινωνία μας·
- Νέο Ευρωπαϊκό Μπάουχαους — διαμόρφωση ενός πιο οικολογικού και δίκαιου τρόπου ζωής σε δημιουργικές κοινωνίες χωρίς αποκλεισμούς μέσω της αρχιτεκτονικής, του σχεδιασμού και των τεχνών.

Επιπλέον, το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Τεχνολογίας και Καινοτομίας (EIT) όρισε, στις 22 Ιουνίου 2022, μια **κοινότητα γνώσης και καινοτομίας (ΚΓΚ) αφιερωμένη στους τομείς και τους κλάδους του πολιτισμού και της δημιουργικότητας (EIT Πολιτισμός και δημιουργικότητα)**. Θα φέρει σε επαφή βασικούς παράγοντες της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, της έρευνας και των επιχειρήσεων για την αξιοποίηση του δυναμικού καινοτομίας των σχετικών τομέων. Η ΚΓΚ θα διευκολύνει επίσης την ψηφιακή, την πράσινη και την κοινωνική μετάβαση.

Εκτός από την προαναφερθείσα ομάδα και τις δράσεις που στοχεύουν τους τομείς και τους κλάδους του πολιτισμού και της δημιουργικότητας στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη», υπάρχουν επίσης διασυνδέσεις μεταξύ των ερευνητικών στόχων για τον πολιτισμό και τη βιωσιμότητα στο πλαίσιο της **ομάδας 5 «Κλίμα, ενέργεια και κινητικότητα»**. Υπάρχουν συγκεκριμένα θέματα και ειδικές δράσεις για την εφαρμογή στρατηγικών ανακαίνισης ενεργειακής απόδοσης σε ιστορικά κτίρια, ιδίως στο πλαίσιο του **προορισμού 4** αυτής της ομάδας. Επικεντρώνεται σε **κτίρια και βιομηχανικές εγκαταστάσεις σε ενεργειακή μετάβαση** και αποσκοπεί στην επίτευξη πιο αποδοτικού και βιώσιμου κτιριακού δυναμικού μέσω της ανακαίνισης και του εκσυγχρονισμού των κτιρίων. Επιπλέον, στο πλαίσιο του προορισμού 4, η σύμπραξη κοινού προγραμματισμού **Built4people** προορίζεται για τη χρηματοδότηση έργων έρευνας και καινοτομίας για ένα «ανθρωποκεντρικό βιώσιμο δομημένο περιβάλλον», φέρνοντας σε επαφή ενδιαφερόμενους φορείς του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα για τη δημιουργία οδών έρευνας και καινοτομίας με στόχο τη βιωσιμότητα και τη βελτίωση της διαβίωσης. Η προσέγγιση αυτή, σε συνδυασμό με την εστίαση στη βιωσιμότητα, προσδίδει κοινωνική και πολιτιστική

διάσταση στις δραστηριότητες και τα θέματα που χρηματοδοτούνται στο πλαίσιο της σύμπραξης αυτής, σε μεγάλο βαθμό σύμφωνα με τις αρχές του NEM στο δομημένο περιβάλλον (για παράδειγμα, σε σχέση με την πολιτιστική κληρονομιά και την ποιότητα της εμπειρίας). Μεταξύ των κύριων αναμενόμενων επιπτώσεων του προορισμού 4, υπάρχει η πρόθεση να επιτευχθεί ένα δομημένο περιβάλλον υψηλότερης ποιότητας, πιο προσιτό και συμπεριληπτικό, με μετριασμό των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, και την προστασία του περιβάλλοντος, τη διαφύλαξη της πολιτιστικής κληρονομιάς, τη συνεκτίμηση της βιωσιμότητας, της κυκλικότητας και της αισθητικής και, παράλληλα, τη διασφάλιση καλύτερων συνθηκών διαβίωσης. Επιπλέον, οι συναφείς πρωτοβουλίες που σχετίζονται με τις «Πολιτιστικές πόλεις»⁶³, οι οποίες βασίζονται στα ομαδοποιημένα έργα του προγράμματος «Ορίζων 2020», έχουν δημιουργήσει τη βάση για διάφορες συνεργατικές και με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων δράσεις. Αυτές διαδραματίζουν καίριο ρόλο στον μετασχηματισμό των ιστορικών αστικών περιοχών και στην προώθηση λύσεων για την ανάπλαση των αστικών περιοχών στον απόηχο της πανδημίας COVID-19. Για παράδειγμα, η Επιτροπή συντόνισε το έργο ομάδας εμπειρογνομόνων του προγράμματος «Ορίζων 2020» με θέμα «Η ανθρωποκεντρική πόλη: ευκαιρίες για τους πολίτες μέσω της έρευνας και της καινοτομίας», που εκπονήθηκε το 2020⁶⁴, και χαρτογράφησε όλες τις αστικές πρωτοβουλίες, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που αφορούν τον πολιτισμό, στην ετήσια έκθεση χαρτογράφησης: «Έρευνα και καινοτομία στην ΕΕ για τις πόλεις και με τις πόλεις» (Ιούνιος 2021)⁶⁵.

Προσεχείς δράσεις:

Ομάδα 2 του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» (Προορισμός 2 με θέμα «Πολιτιστική κληρονομιά, κλάδοι του πολιτισμού και της δημιουργικότητας»)

- Περαιτέρω στήριξη των **τριών τομέων των πράσινων, των ψηφιακών και των καινοτόμων δράσεων, με στόχο την επίτευξη των ΣΒΑ των Ηνωμένων Εθνών**, ιδίως με την **επέκταση των ευκαιριών ψηφιακής συνεργασίας και συνδημιουργίας** σύμφωνα με τις ανάγκες των Ευρωπαίων επαγγελματιών και ερευνητών στον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς, μέσω της ανάπτυξης, από το 2023 και μετά, ευρωπαϊκού συνεργατικού νέφους πολιτιστικής κληρονομιάς (ECCCH), **υπό ευρωπαϊκή δικαιοδοσία**.
- Η αποκατάσταση και η διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς θα ενεργοποιήσουν την ανάπτυξη νέων, φιλικών προς το περιβάλλον τεχνολογιών και μεθόδων που θα καταστήσουν την Ευρώπη πρωτοπόρο στη βιώσιμη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς.
- Δημοσίευση προσκλήσεων υποβολής προτάσεων με θέματα σχετικά με τους **κλάδους του πολιτισμού και της δημιουργικότητας ως κινητήριες δυνάμεις μιας κλιματικής μετάβασης χωρίς αποκλεισμούς, με παράλληλη ενσωμάτωση των βασικών αξιών του NEM** για τη βιωσιμότητα, την ένταξη και την αισθητική, καθώς και θέματα που σχετίζονται με τον πολιτιστικό τουρισμό για τη **στήριξη της βιώσιμης ανάπτυξης των αγροτικών και απομακρυσμένων περιοχών**.
- **Ανάπτυξη πλαισίου για μια ολιστική προσέγγιση της έρευνας και της καινοτομίας που θα συμβάλλει στην περιβαλλοντική, κοινωνική και πολιτιστική βιωσιμότητα** της πολιτιστικής κληρονομιάς σε κλίμακα που κανένα κράτος μέλος ή η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν θα μπορούσε να επιτύχει μεμονωμένα.

Ομάδα 5 του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη»

⁶³ Πρβλ. το Μανιφέστο των Ευρωπαϊκών Πόλεων του προγράμματος «Ορίζων 2020».

⁶⁴ <https://op.europa.eu/el/publication-detail/-/publication/5b85a079-2255-11ea-af81-01aa75ed71a1>

⁶⁵ [EU research & innovation for and with cities \(Έρευνα και καινοτομία της ΕΕ για τις πόλεις και με τις πόλεις\) — Υπηρεσία Εκδόσεων της ΕΕ \(europa.eu\)](https://op.europa.eu/el/publication-detail/-/publication/1a11dc10-edba-11eb-a71c-01aa75ed71a1)
<https://op.europa.eu/el/publication-detail/-/publication/1a11dc10-edba-11eb-a71c-01aa75ed71a1>

— Ο προορισμός 4 θα περιλαμβάνει **στο προσεχές πρόγραμμα εργασιών θέμα σχετικά με τη θωράκιση των ιστορικών κτιρίων έναντι των μελλοντικών εξελίξεων για τη μετάβαση σε καθαρές μορφές ενέργειας.**

EIT — ΚΓΚ για τους τομείς και τους κλάδους του πολιτισμού και της δημιουργικότητας

— 2023: Έτος εκκίνησης της ΚΓΚ του EIT «Πολιτισμός και δημιουργικότητα»⁶⁶.

ΙΒ. Ψηφιακή οικονομία και κοινωνία

Στις 10 Νοεμβρίου 2021 η Επιτροπή δημοσίευσε σύσταση σχετικά με έναν **κοινό ευρωπαϊκό χώρο δεδομένων για την πολιτιστική κληρονομιά**. Η σύσταση έχει ως στόχο να διανοίξει τον δρόμο για έναν κοινό ευρωπαϊκό χώρο δεδομένων για την πολιτιστική κληρονομιά, διά του οποίου τα ιδρύματα πολιτιστικής κληρονομιάς θα βοηθηθούν ώστε να επιταχύνουν τις προσπάθειές τους για ψηφιοποίηση και διαφύλαξη και να αδράξουν τις ευκαιρίες που δημιουργούνται από τον ψηφιακό μετασχηματισμό. Στόχος είναι να ενισχυθεί η περαιτέρω χρήση των ψηφιοποιημένων αγαθών πολιτιστικής κληρονομιάς, ιδίως σε 3D, σε διάφορους βασικούς τομείς, όπως η εκπαίδευση, ο βιώσιμος τουρισμός και οι τομείς του πολιτισμού και της δημιουργικότητας, με θετικό αντίκτυπο στην οικονομική ανάπτυξη. Ο κοινός ευρωπαϊκός χώρος δεδομένων για την πολιτιστική κληρονομιά θα βασιστεί στην ευρωπαϊκή υποδομή ψηφιακών υπηρεσιών και θα επεκτείνει τις τρέχουσες λειτουργίες της.

Τα αγαθά πολιτιστικής κληρονομιάς τα οποία έχουν ψηφιοποιηθεί σε 3D μπορούν να αποτελέσουν πηγή σχετικής γνώσης για τις επιπτώσεις και την προσαρμογή που σχετίζονται με το κλίμα (π.χ. η 3D τεχνολογία καθιστά δυνατή τη μη καταστροφική ανάλυση στοιχείων, την οπτικοποίηση ζημιών και πληροφοριών για αποκατάσταση, τη συντήρηση κ.λπ.). Ομοίως, τα αγαθά πολιτιστικής κληρονομιάς σε 3D μπορεί να έχουν καίρια σημασία για την αύξηση της ανθεκτικότητας στην κλιματική αλλαγή και την υποστήριξη της προληπτικής διατήρησης μνημείων, κτιρίων και χώρων πολιτιστικής κληρονομιάς.

Ο χώρος δεδομένων για την πολιτιστική κληρονομιά θα συμβάλει επίσης στην επίτευξη του ΣΒΑ 4 (Ποιοτική εκπαίδευση), καθώς τα αγαθά ψηφιακής πολιτιστικής κληρονομιάς στον χώρο δεδομένων θα παρέχουν επίσης πολλαπλές προοπτικές για τις ιστορικές, επιστημονικές και πολιτιστικές εξελίξεις σε ολόκληρη την Ευρώπη και πέραν αυτής.

Η ψηφιοποίηση των αγαθών πολιτιστικής κληρονομιάς και η περαιτέρω χρήση τους μπορούν να δημιουργήσουν νέες θέσεις εργασίας όχι μόνο στον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς αλλά και σε άλλους τομείς του πολιτισμού και της δημιουργικότητας (για παράδειγμα, στους κλάδους των παιχνιδιών και του κινηματογράφου), συμβάλλοντας έτσι στην επίτευξη του ΣΒΑ 8 (Αξιοπρεπής εργασία και οικονομική ανάπτυξη). Ο χώρος δεδομένων για την πολιτιστική κληρονομιά θα ενισχύσει τις συνεργασίες, τις συμπράξεις και τη δέσμευση με το δίκτυο των συνεργατών διαχείρισης δεδομένων (για παράδειγμα μουσείων, αιθουσών τέχνης, βιβλιοθηκών και αρχείων σε ολόκληρη την Ευρώπη), φορείς συλλογής δεδομένων και εμπειρογνώμονες οι οποίοι εργάζονται στον τομέα της ψηφιακής πολιτιστικής κληρονομιάς, προκειμένου να επιτευχθεί οικονομική ανάπτυξη.

Επιπλέον, ο χώρος δεδομένων για την πολιτιστική κληρονομιά θα συμβάλει στην επίτευξη του ΣΒΑ 9 (Βιομηχανία, καινοτομία και υποδομές), καθώς θα ενισχύσει την καινοτομία και τη δημιουργία νέων υπηρεσιών και εφαρμογών μέσω της χρήσης και της περαιτέρω χρήσης των ψηφιοποιημένων αγαθών πολιτιστικής κληρονομιάς σε διάφορους σημαντικούς τομείς (για παράδειγμα, εκπαίδευση, έξυπνες πόλεις και κατάρτιση περιβαλλοντικών μοντέλων, βιώσιμος τουρισμός —παράλληλα με τον χώρο δεδομένων για τον τουρισμό— και τομείς του πολιτισμού και της δημιουργικότητας). Τα ψηφιοποιημένα πολιτιστικά αγαθά υψηλής ποιότητας διαμορφώνουν νέους τρόπους ψηφιακής ενασχόλησης και

⁶⁶ <https://eit.europa.eu/eit-community/eit-culture-creativity>

εκμετάλλευσης του πολιτιστικού περιεχομένου μέσω της από κοινού επιμέλειας, του από κοινού σχεδιασμού και του πληθοπορισμού, που ενισχύουν τη συμμετοχή του κοινού.

Στον τομέα της οπτικοακουστικής πολιτικής, το σχέδιο δράσης για τα μέσα μαζικής επικοινωνίας και τον οπτικοακουστικό τομέα που εγκρίθηκε τον Δεκέμβριο του 2020⁶⁷ εγκαινίασε **εργαλείο για μια κοινή μεθοδολογία σχετικά με τους υπολογιστές CO₂ για τις οπτικοακουστικές παραγωγές σε ολόκληρη την ευρωπαϊκή οπτικοακουστική βιομηχανία** (δράση 6 για τον οικολογικό προσανατολισμό το 2023). Υποστήριξε επίσης μια **εκστρατεία ευαισθητοποίησης για την προώθηση της πολυμορφίας πίσω από την κάμερα στον οπτικοακουστικό κλάδο**, προκειμένου να τον βοηθήσει να προσαρμοστεί στις κοινωνικές αλλαγές (δράση 8 για την πολυμορφία).

Προσεχείς δράσεις:

- Ανάπτυξη του χώρου δεδομένων για την πολιτιστική κληρονομιά·
- Περαιτέρω εφαρμογή του **σχεδίου δράσης για τα μέσα μαζικής επικοινωνίας και τον οπτικοακουστικό τομέα.**

ΙΓ. Δράση για το κλίμα και περιβαλλοντική πολιτική

Πλαίσιο πολιτικής και βασικές προτεραιότητες

Η Επιτροπή δρομολόγησε το **ευρωπαϊκό σύμφωνο για το κλίμα** το 2020 στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας. Στόχος είναι να αναγνωριστεί η σημασία της δράσης από τη βάση προς την κορυφή, με τη συμμετοχή πολιτών από όλες τις γενιές και τοπικών κοινοτήτων στη μετάβαση προς μια ανθεκτική και κλιματικά ουδέτερη κοινωνία. Μέσω των δραστηριοτήτων της, η πρωτοβουλία αποσκοπεί στη στήριξη πρωτοβουλιών από τη βάση προς την κορυφή, με την παροχή πληροφοριών σχετικά με την κλιματική μετάβαση, την ανάπτυξη χώρων συνεργασίας μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών και των πολιτών και τη συμβολή στην ανάληψη νέων πρωτοβουλιών.

Μέσω του συμφώνου για το κλίμα, οι πολίτες και οι κοινότητες μπορούν να προβάλουν τις δράσεις τους για το κλίμα και να αναλάβουν δεσμεύσεις για τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και την προσαρμογή σ' αυτήν μέσω της πλατφόρμας «Count Us In».

Στόχος αυτών των εργαλείων είναι η συνεργασία με τους πολίτες για την από κοινού δημιουργία αφηγημάτων για το κλίμα σε τοπικό επίπεδο, λαμβανομένων υπόψη της πολιτιστικής κληρονομιάς και του υποβάθρου, και η συνδημιουργία πρωτοτύπων δράσης στην τοπική κοινότητα. Το σύμφωνο για το κλίμα στηρίζει συνδημιουργικές καινοτόμες διαδικασίες για τις τοπικές κοινότητες, όπως η συνεργασία των υπευθύνων χάραξης πολιτικής με τους πολίτες για την ενδυνάμωσή τους μέσω της ανάληψης ρόλου διαμεσολαβητή στις συζητήσεις σχετικά με την κλιματική αλλαγή και την προστασία του περιβάλλοντος στις πόλεις. Η προστιθέμενη αξία του συμφώνου για το κλίμα συνίσταται στην προώθηση της συνεργασίας μεταξύ διαφόρων μερών (για παράδειγμα, καλλιτεχνών, πολιτιστικών κέντρων, ΜΚΟ, τοπικών κυβερνήσεων και επιχειρήσεων), για την επίτευξη κοινών στόχων.

Οι καλλιτέχνες, οι διαμορφωτές κοινής γνώμης, οι δήμαρχοι και κάθε πολίτης που δεσμεύεται να αναλάβει δράση για το κλίμα μπορούν να γίνουν **πρεσβευτές του συμφώνου για το κλίμα** για τη στήριξη του έργου που βρίσκεται ήδη σε εξέλιξη στις κοινότητές τους. Η απόκτηση της ιδιότητας του πρεσβευτή αποτελεί συμπληρωματικό μέσο συμβολής, έμπνευσης και στήριξης της δράσης για το κλίμα στις τοπικές κοινότητες και τα τοπικά δίκτυα.

Όσον αφορά τις περιβαλλοντικές πολιτικές, η μετασχηματιστική αλλαγή στις κοινωνίες και τις οικονομίες μας, η οποία απαιτείται για την υλοποίηση της Πράσινης Συμφωνίας, δεν μπορεί να

⁶⁷ [IMMC.COM%282020%29784%20final.ENG.xhtml.1_EN_ACT_part1_v8.docx \(europa.eu\)](#)

πραγματοποιηθεί χωρίς τη συμμετοχή της κοινωνίας στο σύνολό της. Για τον σκοπό αυτόν απαιτείται αλλαγή των κοινωνικών προτύπων, αξιών και αντιλήψεων, δηλαδή αλλαγή νοοτροπίας, όπως αναγνωρίζεται στις προτεραιότητες της Πράσινης Συμφωνίας. Ομοίως, το έργο ευαισθητοποίησης για τη βιοποικιλότητα προωθεί τον γραμματισμό όσον αφορά τη φύση, την ενσυναίσθηση, την αλληλεγγύη και τη μέριμνα για τη φύση, καθώς και διεπιστημονικές προσεγγίσεις που βοηθούν τους ανθρώπους να κατανοήσουν τη διασύνδεση των οικονομικών, κοινωνικών και φυσικών συστημάτων.

Τα χαρακτηριστικά τοπίου της ΕΕ, η βιοποικιλότητα και οι προστατευόμενες φυσικές περιοχές (Natura 2000) αποτελούν την άυλη κληρονομιά της και το θεμέλιο για το μέλλον μας. Το τελευταίο Ευρωβαρόμετρο «Η στάση των Ευρωπαίων απέναντι στη βιοποικιλότητα» επιβεβαίωσε εκ νέου ότι οι Ευρωπαίοι ενδιαφέρονται βαθιά για τη φύση και τη βιοποικιλότητα και αναμένουν από την ΕΕ να αναλάβει δράση για να τις διαφυλάξει. Ειδικότερα, οι δράσεις που αναφέρονται περισσότερο ως σημαντικές περιλαμβάνουν την αποκατάσταση της φύσης και της βιοποικιλότητας για την αντιστάθμιση των ζημιών και την καλύτερη ενημέρωση των πολιτών σχετικά με τη σημασία της φύσης και της βιοποικιλότητας. Η ίδια έρευνα δείχνει επίσης ότι λίγοι πολίτες γνωρίζουν το δίκτυο Natura 2000 και τις προσπάθειες της ΕΕ και των κρατών μελών της για την προστασία του.

Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο η **στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030** υπογραμμίζει τη σημασία της αύξησης της ευαισθητοποίησης σχετικά με τις γνώσεις για τη βιοποικιλότητα και της ενσωμάτωσης της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων στο σχολείο, την τριτοβάθμια εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση. Στις διεθνείς διαπραγματεύσεις για το παγκόσμιο πλαίσιο για τη βιοποικιλότητα μετά το 2020, η Επιτροπή επιμένει στην επισήμανση της σημασίας των πολιτιστικών τομέων και της συμμετοχής των φορέων στην εκπαίδευση, στα μέσα μαζικής επικοινωνίας και στον τομέα των τεχνών και του πολιτισμού.

Στρατηγικές δράσεις και βασικά παραδείγματα

- **Τα βραβεία «Πράσινη Πρωτεύουσα της Ευρώπης»** (για μεγαλύτερες πόλεις) και **«Πράσινο Φύλλο»** (για πόλεις κάτω των 100 000 κατοίκων) και η εστίασή τους στη συμβολή και τη συμμετοχή των πολιτών παρέχουν άφθονο χώρο για πολιτιστικές και εκπαιδευτικές δραστηριότητες με θέμα τη βιωσιμότητα. Τα βραβεία, τα οποία χρηματοδοτούνται στο πλαίσιο του προγράμματος LIFE, στηρίζουν την επιτόπια εφαρμογή της Πράσινης Συμφωνίας σε αστικό επίπεδο. Οι νικήτριες πόλεις βρίσκονται στην πρώτη γραμμή της πράσινης μετάβασης και έχουν τη δυνατότητα να αποτελέσουν πρότυπο για άλλες. Οι νικητές του βραβείου «Πράσινη Πρωτεύουσα» (ένας ετησίως) λαμβάνουν 600 000 EUR και οι νικητές του βραβείου «Πράσινο Φύλλο» (το πολύ δύο ετησίως) 200 000 EUR. Ο τίτλος στηρίζει και ενθαρρύνει τις νικήτριες πόλεις να οργανώσουν ευρύ φάσμα δράσεων και έργων κατά τη διάρκεια του έτους. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται συνήθως εκπαιδευτική υποστήριξη σε σχολεία ή νέους, έργα τέχνης και βιωσιμότητας για τους πολίτες, καλλιτεχνικές εκθέσεις που ερμηνεύουν την τέχνη και την προστασία του περιβάλλοντος κ.λπ.⁶⁸. Οι τελετές απονομής των βραβείων περιλαμβάνουν συνήθως πολιτιστικές εκδηλώσεις και παρουσιάσεις. Οι πόλεις αναφέρουν ότι ο τίτλος αποφέρει πολλά οφέλη, μεταξύ άλλων, αυξημένη διεθνή κάλυψη από τα μέσα μαζικής επικοινωνίας, μεγαλύτερη ώθηση στην πόλη για να συνεχίσει να βελτιώνει την περιβαλλοντική βιωσιμότητα ή αυξημένη ελκυστικότητα ως τουριστικού προορισμού.
- **Συνεργασία με μουσεία φυσικής ιστορίας και επιστημών, βοτανικούς κήπους, ζωολογικούς κήπους και ενδρεία μέσω του παγκόσμιου συνασπισμού «Ενωμένοι για τη βιοποικιλότητα».** Ο συνασπισμός, υπό τον συντονισμό της Επιτροπής από τον Μάρτιο του 2020, φέρνει σε επαφή τα εν λόγω ιδρύματα και οργανισμούς και είναι επίσης ανοικτός σε ερευνητικά κέντρα και πανεπιστήμια, φυσικά καταφύγια και προστατευόμενες περιοχές παγκοσμίως, καθώς και σε μουσεία οποιασδήποτε

⁶⁸ Για παράδειγμα, έργο κατασκήνωσης στα βουνά για την ευαισθητοποίηση των νέων σχετικά με την κλιματική αλλαγή: Une expérience inédite: bivouaquer à la Bastille! — J'agis — Je rêve (greengrenoble2022.eu).

κατηγορίας, όπως μουσεία τέχνης, αρχιτεκτονικής ή ιστορίας. Τους καλεί να ενώσουν τις δυνάμεις τους και να υψώσουν τη φωνή τους σχετικά με την κρίση της φύσης, αναδεικνύοντας τη σημασία της φύσης για την ανθρωπότητα. Ο συνασπισμός καλύπτει σήμερα 51 χώρες και εδάφη, δημιουργώντας μια κοινότητα 323 οργανώσεων, εθνικών πάρκων και προστατευόμενων περιοχών, ενυδρείων, βοτανικών κήπων, ζωολογικών κήπων, μουσείων (συμπεριλαμβανομένων μουσείων τέχνης), ερευνητικών κέντρων και πανεπιστημίων για τη στήριξη της πολιτικής δυναμικής, σε συνδυασμό με άλλους παγκόσμιους πολιτικούς συνασπισμούς για τη φύση.

- **Εκπαιδευτική εργαλειοθήκη για την προστασία της φύσης:** Στο πλαίσιο ευρύτερου έργου για την ευαισθητοποίηση σχετικά με την ανάγκη προστασίας της φύσης, η εν λόγω εκπαιδευτική εργαλειοθήκη για τους εκπαιδευτικούς τους βοηθά να συνεργαστούν με εφήβους με σκοπό την προστασία της φύσης στην Ευρώπη. Προσφέρει σειρά δραστηριοτήτων, είτε εσωτερικών είτε εξωτερικών, οι οποίες ομαδοποιούνται γύρω από τέσσερις ενότητες: (i) αλληλεπίδραση με τη φύση· (ii) εξερεύνηση της φύσης στην Ευρώπη· (iii) τρόποι προστασίας της φύσης στην Ευρώπη· και iv) συμμετοχή στην προστασία της φύσης. Πολλές δραστηριότητες υποστηρίζονται από δεδομένα και πληροφορίες που διατίθενται από τις βάσεις δεδομένων του Ευρωπαϊκού Χώρου Εκπαίδευσης και τους θεατές. Η εργαλειοθήκη είναι διαθέσιμη σε όλες τις γλώσσες της ΕΕ⁶⁹. Τα αναμενόμενα αποτελέσματα περιλαμβάνουν τα εξής: ευαισθητοποίηση του πληθυσμού των εφήβων· συμβολή στην κατανόηση των πολιτικών της ΕΕ για την προστασία της φύσης, των οδηγιών για τη φύση και του δικτύου Natura 2000 και ενθάρρυνση των νέων να δραστηριοποιούνται για την προστασία της φύσης.
- **Συνέργειες μεταξύ της προστασίας των τόπων Natura 2000 και της πολιτιστικής κληρονομιάς:** Ως ένα από τα αποτελέσματα του σχεδίου δράσης της ΕΕ για τη φύση, τον άνθρωπο και την οικονομία, καθώς και ως συνέχεια του Ευρωπαϊκού Έτους Πολιτιστικής Κληρονομιάς 2018, η Επιτροπή δημοσίευσε την έκθεση με τίτλο «*Natural and cultural heritage in Europe: Working together within the Natura 2000 network*» (Φυσική και πολιτιστική κληρονομιά στην Ευρώπη: Συνεργασία στο πλαίσιο του δικτύου Natura 2000)⁷⁰. Η έκθεση διερευνά τις χωρικές επικαλύψεις μεταξύ φυσικών και πολιτιστικών χώρων, εξετάζει τις κοινές απειλές και προκλήσεις που αντιμετωπίζουν, καθώς και τις ευκαιρίες που προσφέρονται στο πλαίσιο διαφόρων ταμείων της ΕΕ για την έναρξη κοινών πρωτοβουλιών για τη φύση και τον πολιτισμό. Διατυπώνει επίσης συστάσεις σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να αντιμετωπιστούν οι προκλήσεις και να προωθηθούν η ολοκληρωμένη διαχείριση και τα συναφή κοινωνικοοικονομικά οφέλη.

Η Επιτροπή έχει δημοσιεύσει έναν αφηγηματικό χάρτη που δίνει τη δυνατότητα στους χρήστες να διερευνήσουν τον τρόπο με τον οποίο οι τόποι Natura 2000 και οι τόποι παγκόσμιας κληρονομιάς αλληλοεπικαλύπτονται⁷¹. Έχει επίσης συλλεχθεί σειρά περιπτώσιολογικών μελετών για να παρουσιαστούν πρακτικά παραδείγματα διαφόρων πτυχών επιτυχούς ολοκληρωμένης διαχείρισης της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς σε τόπους Natura 2000⁷². Ένα από τα κύρια αποτελέσματα της ολοκλήρωσης αυτής θα μπορούσε να είναι η αύξηση της ικανότητας των χώρων πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς να προσελκύουν επισκέπτες. Η αύξηση αυτή μπορεί να έχει, με τη σειρά της, αλυσιδωτές επιπτώσεις στην τοπική οικονομία μέσω της παροχής νέων ευκαιριών για βιώσιμο τουρισμό, επιχειρήσεις και ανάπτυξη γύρω από τους τόπους. Με τον τρόπο αυτόν, μπορεί να επιτευχθεί καλύτερη αποδοχή των περιορισμών που συνδέονται με την προστασία των τόπων φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς.

Προσεχείς δράσεις:

⁶⁹ <https://op.europa.eu/el/publication-detail/-/publication/0380f31c-37c9-11ed-9c68-01aa75ed71a1>

⁷⁰ [Natural_and_Cultural_Heritage_report_2019_WEB.pdf](#) (europa.eu).

⁷¹ [Explore Natura 2000](#) (arcgis.com).

⁷² [Europe's cultural and natural heritage in Natura 2000](#) (Η πολιτιστική και φυσική κληρονομιά της Ευρώπης στο δίκτυο Natura 2000) — Υπηρεσία Εκδόσεων της ΕΕ (europa.eu).

- **Δρομολόγηση της εκστρατείας ευαισθητοποίησης για βιώσιμα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα** υπό το πρίσμα της στρατηγικής της ΕΕ για βιώσιμα και κυκλικά κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, μέσω της οποίας η ΕΕ θα αποκτήσει πρωτοπόρο ρόλο στη διαχείριση των προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι τομείς της δημιουργικότητας (σχεδιασμός, κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα και μόδα) και θα αναδειχθεί η σημασία της κυκλικότητας των κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων και της μόδας στην ΕΕ.
- **Έμφαση** στα περιβαλλοντικά, οικονομικά και υγειονομικά οφέλη της στρατηγικής, καθώς και στη συμβολή της στην αύξηση της ανεξαρτησίας και της ανθεκτικότητας της ΕΕ όσον αφορά τους πόρους, και προσφορά πρακτικών λύσεων σε όλα τα στάδια του κύκλου ζωής των κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων, καθώς και στους μεμονωμένους καταναλωτές, οι οποίες θα συμβάλουν στην επίτευξη του οράματος της στρατηγικής της ΕΕ για τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα.
- **Διασφάλιση της συμμετοχής των** νέων, συμπεριλαμβανομένων των νέων σχεδιαστών, των διαμορφωτών κοινής γνώμης και των καλλιτεχνών, στην επικοινωνιακή εκστρατεία για να βγει η γρήγορη μόδα «εκτός μόδας» στην Ευρώπη.
- **Ανάπτυξη προγράμματος προβολής χαρτών που θα συμβάλει στη μείωση των επιπτώσεων των πλημμυρών στους χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς:** κατά τη διενέργεια προκαταρκτικών αξιολογήσεων των κινδύνων πλημμύρας βάσει της οδηγίας για τις πλημμύρες, τα κράτη μέλη δεν λαμβάνουν πάντοτε υπόψη τους χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς που διατρέχουν κίνδυνο. Αυτό μπορεί να οφείλεται στο γεγονός ότι οι αξιολογήσεις χρειάζονται βελτίωση. Η Επιτροπή θα παράσχει σύντομα πρόγραμμα προβολής χαρτών που θα αντιπαραβάλλει τις πλημμυρικές περιοχές με την πολιτιστική κληρονομιά, μεταξύ άλλων.

ΙΑ. Γεωργική πολιτική

Πλαίσιο πολιτικής και βασικά παραδείγματα

Τα **στρατηγικά σχέδια της κοινής γεωργικής πολιτικής (ΚΓΠ) (2023-2027)**⁷³ των κρατών μελών **μπορούν να περιλαμβάνουν ειδικές επενδύσεις που επικεντρώνονται στον πολιτισμό:** στο πλαίσιο αυτό περιλαμβάνεται επίσης η ανάπτυξη των συστημάτων γεωγραφικών ενδείξεων (ΓΕ)⁷⁴ της ΕΕ για γεωργικά προϊόντα και τρόφιμα, οίνους και αλκοολούχα ποτά. Η ΚΓΠ στηρίζει τη γεωργία και τους γεωργούς μέσω εισοδηματικής στήριξης, μέτρων στήριξης της αγοράς και αγροτικής ανάπτυξης. Ειδικότερα, η αγροτική ανάπτυξη ενισχύει την κοινωνικοοικονομική, κοινωνικοπολιτιστική και περιβαλλοντική βιωσιμότητα των αγροτικών περιοχών και έχει ισχυρό αντίκτυπο στον ευρύ πολιτιστικό τομέα.

Τα μέτρα για την ενίσχυση της καταχώρισης των γεωγραφικών ενδείξεων και της διαφοροποίησης των εγγυημένων παραδοσιακών ιδιότυπων προϊόντων, της συνεργασίας και του LEADER (μέθοδος τοπικής ανάπτυξης) μπορούν επίσης να στηρίζουν, κατά την περίοδο 2023-2027, τη βιωσιμότητα των τοπικών τροφίμων (παραγωγή, επισήμανση και διατήρηση της τοπικής δομημένης και πολιτιστικής κληρονομιάς).

Η χαρτογράφηση, η επισήμανση και η διατροφική κληρονομιά, καθώς και η προστασία του τρόπου παραγωγής των τροφίμων μπορούν επίσης να θεωρηθούν πολιτιστικές δραστηριότητες. Ως εκ τούτου, οι υποδομές και η βιωσιμότητα (περιβαλλοντική, πολιτιστική, κοινωνικοοικονομική) μπορούν να ωφελήσουν με καίριο τρόπο τους τομείς του πολιτισμού, της δημιουργικότητας και της πολιτιστικής κληρονομιάς.

⁷³ https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/cap-overview/new-cap-2023-27_el

⁷⁴ https://agriculture.ec.europa.eu/farming/geographical-indications-and-quality-schemes/geographical-indications-and-quality-schemes-explained_el

ΙΕ. Αμυντική βιομηχανία και διαστημικές πολιτικές

Το ενωσιακό πρόγραμμα γεωσκόπησης και παρακολούθησης της γης «Copernicus» παρέχει στήριξη στην κοινότητα πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς για τη διευκόλυνση της χαρτογράφησης, της παρακολούθησης και της διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς σε καθημερινή βάση.

Ο κανονισμός για το ενωσιακό διαστημικό πρόγραμμα⁷⁵ αναφέρει ρητά (άρθρο 49 παράγραφος 3) τη «διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς» ως βασική πολιτική που πρέπει να υποστηριχθεί μέσω του Copernicus.

Στρατηγικές δράσεις και βασικά παραδείγματα

Εδώ και μερικά χρόνια το Copernicus ασχολείται με τον τομέα της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς, στηρίζοντας την κοινότητα της πολιτιστικής κληρονομιάς με τα δεδομένα, τα προϊόντα και τις υπηρεσίες του. Κύριος στόχος στον τομέα αυτόν είναι η παρακολούθηση και η αξιολόγηση των δυνητικών επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, των φυσικών και ανθρωπογενών καταστροφών, των ανθρωπιστικών κρίσεων και των συγκρούσεων πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς για την ενίσχυση της πρόληψης και της διαχείρισης και τη στήριξη της βιώσιμης ανάπτυξης.

Οι περισσότερες από τις υπηρεσίες του Copernicus συμβάλλουν με διάφορους τρόπους στην παρακολούθηση, την αξιολόγηση του κινδύνου και την πρόληψη της καταστροφής χώρων πολιτιστικής κληρονομιάς. Για παράδειγμα:

- Υπηρεσία υποστήριξης της εξωτερικής δράσης, αξιολόγηση δυνητικών ζημιών σε χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς σε περιοχές συγκρούσεων στις οποίες η διεθνής κοινότητα δεν έχει πρόσβαση.
- Υπηρεσία για την κλιματική αλλαγή, η οποία χρησιμοποιεί ορισμένους δείκτες για την αξιολόγηση του κινδύνου πυρκαγιάς.
- Υπηρεσία παρακολούθησης ξηράς, με αξιολόγηση κινδύνου φυσικών και ανθρωπογενών γεωκινδύνων, γεωδαισία, πολεοδομικό και αγροτικό σχεδιασμό, κίνδυνο πλημμύρας.
- Υπηρεσία παρακολούθησης της ατμόσφαιρας, η οποία ελέγχει την ποιότητα του αέρα και συνακόλουθες πιθανές ζημιές σε μνημεία και κτίρια.
- Υπηρεσία διαχείρισης καταστάσεων έκτακτης ανάγκης, η οποία υποστηρίζει ιδίως μέσω κατά παραγγελία προϊόντων χαρτογράφησης (σε κατάσταση ταχείας ενεργοποίησης κινδύνου και αποκατάστασης) δράσεις πρόληψης, ετοιμότητας, αντίδρασης και αποκατάστασης, μέσω της ανάλυσης, της αξιολόγησης και της παρακολούθησης του βαθμού ζημίας και του δυνητικού/-ών σχετικού/-ών κινδύνου/-ων.

Δημιουργήθηκε επίσης ειδική ομάδα του Copernicus για την πολιτιστική κληρονομιά⁷⁶ με σκοπό την ανάλυση της κατάστασης των δραστηριοτήτων πολιτιστικής κληρονομιάς με τα δεδομένα και τις υπηρεσίες του Copernicus. Μόλις προσδιορίστηκαν οι απαιτήσεις των χρηστών, η ομάδα επαλήθευσε ότι «η πλειονότητα των σημερινών προϊόντων πληρούν τις καθορισμένες απαιτήσεις». Επιπλέον, μπορεί επίσης να εξεταστεί το ενδεχόμενο ανάληψης δραστηριοτήτων ανάπτυξης ικανοτήτων, συμπεριλαμβανομένης της στήριξης για την ανάπτυξη δεξιοτήτων και την κατάρτιση των επαγγελματιών, καθώς και διοργάνωσης εξειδικευμένων πανεπιστημιακών μαθημάτων.

Στις λοιπές δραστηριότητες συγκαταλέγονται:

⁷⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R0696&from=EN>

⁷⁶ https://www.copernicus.eu/sites/default/files/2020-10/CC-2020-37_Copernicus-Cultural-Heritage-Task-Force-Report_0.pdf

- Ειδική απόδειξη της δυνατότητας υλοποίησης η οποία είναι αφιερωμένη στον ψηφιακό τουρισμό και την πολιτιστική κληρονομιά, εντάσσεται στο πλαίσιο των έργων επίδειξης Copernicus (δημόσιες συμβάσεις) και αναμένεται να υλοποιηθεί το 2023/2024.
- Στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας EUSpace4Ukraine, πραγματοποιήθηκε μαραθώνιος ανάπτυξης εφαρμογών (hackathon) (29 Ιουνίου – 1 Ιουλίου 2022), ο οποίος περιλάμβανε εφαρμογές σχετικά με την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς.
- Η πλατφόρμα διαβούλευσης με χρήστες 2023 θα καλύψει τις ανάγκες των χρηστών και τις απαιτήσεις των εμπορικών χρηστών.

Επιπλέον, βρίσκεται ήδη σε εξέλιξη ανάλυση για τον εντοπισμό πιθανών τρόπων βελτίωσης και προσαρμογής των προϊόντων του Copernicus, σε συνδυασμό με εθνικές δραστηριότητες και διεθνείς δράσεις [βλ. για παράδειγμα την κοινοτική δραστηριότητα του κλιματικού παρατηρητηρίου για την αστική κληρονομιά της UNESCO σε συνεργασία με το GEO].

Προσεχείς δράσεις

- Οι υπηρεσίες του Copernicus θα συνεχίσουν να συμβάλλουν **στη χαρτογράφηση, την παρακολούθηση και τη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς.**
- Στήριξη της αξιοποίησης του Copernicus στην αγορά επόμενου σταδίου που σχετίζεται με την παρακολούθηση και την αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς μέσω της **ανάλυσης των αναγκών των χρηστών και της εφαρμογής της απόδειξης της δυνατότητας υλοποίησης.**
- Καθιέρωση **μοναδικού σημείου πρόσβασης σε δεδομένα, με πληροφορίες από όλες τις συστατικές του Copernicus που θα είναι χρήσιμες για τους χρήστες της πολιτιστικής κληρονομιάς** και οι οποίες θα αξιολογούνται, λαμβανομένων υπόψη των διαθέσιμων πόρων, των προτεραιοτήτων και των τρεχουσών εθνικών και διεθνών πρωτοβουλιών.

ΙΣΤ. Μηχανισμός πολιτικής προστασίας της Ένωσης

Πλαίσιο πολιτικής και βασικά παραδείγματα

Ο μηχανισμός πολιτικής προστασίας της Ένωσης⁷⁷ (UCPM) έχει ως στόχο να προστατεύει «κατά κύριο λόγο τους πολίτες, αλλά και το περιβάλλον και τις περιουσίες, συμπεριλαμβανομένης της πολιτιστικής κληρονομιάς, από τις φυσικές και ανθρωπογενείς καταστροφές κάθε μορφής(…)» (άρθρο 1 παράγραφος 2). Ο μηχανισμός πολιτικής προστασίας της Ένωσης συντονίζει την παροχή βοήθειας, με τη μορφή ειδών πρώτης ανάγκης, εμπειρογνωσίας, ομάδων πολιτικής προστασίας και εξειδικευμένου εξοπλισμού, σε χώρες που πλήττονται από καταστροφές, κατόπιν αιτήματός τους όταν οι εθνικοί τους πόροι έχουν εξαντληθεί.

Στρατηγικές δράσεις και βασικά παραδείγματα

Ο μηχανισμός πολιτικής προστασίας της Ένωσης καλύπτει όλο τον κύκλο διαχείρισης κινδύνων καταστροφών και στηρίζει δράσεις πρόληψης, ετοιμότητας και αντιμετώπισης. Ο μηχανισμός πολιτικής προστασίας της Ένωσης στηρίζει, μεταξύ άλλων, τις προσπάθειες στον τομέα των συστημάτων εκτίμησης κινδύνων, έγκαιρης προειδοποίησης και παρακολούθησης. Μέσω του δικτύου γνώσεων για την πολιτική προστασία της Ένωσης, οργανώνει και συντονίζει εκπαιδεύσεις, ασκήσεις, ανταλλαγές εμπειρογνομώνων και συμβουλευτικές αποστολές. Ο μηχανισμός πολιτικής προστασίας της Ένωσης προωθεί μια διατομεακή προσέγγιση και στηρίζει την ανταλλαγή ορθών πρακτικών.

⁷⁷ <https://eur-lex.europa.eu/eli/dec/2013/1313/oj?locale=el>

Ο μηχανισμός πολιτικής προστασίας της Ένωσης χρηματοδοτεί επίσης έργα στον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς σε περίπτωση καταστροφών. Για παράδειγμα, στο πλαίσιο του έργου ProCultHer⁷⁸ (2019-2021) αναπτύχθηκε ευρωπαϊκή μεθοδολογία⁷⁹ για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης και τη διευκόλυνση της δημιουργίας νέας ικανότητας αντιμετώπισης του μηχανισμού πολιτικής προστασίας στον τομέα.

Ο μηχανισμός πολιτικής προστασίας της Ένωσης, όταν ανταποκρίνεται σε αιτήματα παροχής βοήθειας στον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς, μπορεί να διευκολύνει την παροχή βοήθειας σε είδος (για παράδειγμα, προστατευτικού εξοπλισμού), καθώς και εμπειρογνωσίας, μεταξύ άλλων, με μορφή συμβουλευτικών αποστολών. Πρόσφατα, η Επιτροπή, ως απάντηση στον επιθετικό πόλεμο της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας, συντόνισε τη μεγαλύτερη επιχείρηση που έχει οργανώσει ποτέ στο πλαίσιο του μηχανισμού πολιτικής προστασίας της Ένωσης⁸⁰, η οποία περιλαμβάνει επίσης παροχή βοήθειας στον τομέα της προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς, όπως σάκους με άμμο, συσκευασίες για τη διατήρηση των πολιτιστικών τεχνουργημάτων και εξοπλισμό προστασίας πολιτιστικών αγαθών.

Προσεχείς δράσεις

- **Αύξηση της ικανότητας ανάπτυξης ομάδων εμπειρογνομόνων στον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς και της πολιτικής προστασίας:** η έκδοση της τροποποίησης της εκτελεστικής απόφασης 2014/762/ΕΕ της Επιτροπής σχετικά με τις νέες απαιτήσεις ποιότητας για την ενίσχυση των ικανοτήτων του μηχανισμού πολιτικής προστασίας της Ένωσης έχει προγραμματιστεί για το 2023.
- **Ενίσχυση του προφίλ της προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς σε επιχειρήσεις αντιμετώπισης καταστροφών:** το έργο ProCultHer-Net⁸¹ θα ενισχύσει περαιτέρω τις ικανότητες προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς των αρχών πολιτικής προστασίας στην Ευρώπη, μέσω της σύνδεσης των εμπειρογνομόνων σε θέματα πολιτικής προστασίας και πολιτιστικής κληρονομιάς σε ολόκληρη την Ευρώπη.

4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ: ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

Τα πολιτιστικά μέτρα διαδραματίζουν καίριο ρόλο στον σχεδιασμό των προτεραιοτήτων πολιτικής και των δράσεων για τη βιωσιμότητα, μεταξύ άλλων σε διάφορες πολιτικές και προγράμματα της ΕΕ. Ωστόσο, για να αξιοποιηθεί πλήρως το δυναμικό των πολιτιστικών μέτρων στον τομέα της βιώσιμης ανάπτυξης, για τη βιώσιμη ανάπτυξη και ως βιώσιμη ανάπτυξη, καθώς και του ρόλου των τομέων του πολιτισμού, θα πρέπει να αντιμετωπιστεί η διάσπαρτη κατανομή των πολιτιστικών μέτρων που στοχεύουν τη βιώσιμη ανάπτυξη σε πολλούς διαφορετικούς τομείς πολιτικής.

Η έκθεση της ομάδας ΑΜΣ για την πολιτιστική διάσταση της βιώσιμης ανάπτυξης, η οποία δημοσιεύτηκε στις 20 Σεπτεμβρίου 2022, τόνισε ότι σ' αυτούς τους «ταραχώδεις καιρούς» —κατά τους οποίους η σχέση μεταξύ της φύσης και του ανθρώπου απειλείται συνεχώς από τις αυξανόμενες ανισοροπίες και ανισότητες— η «τόλμη για αλλαγή στον τομέα του πολιτισμού» είναι η καλύτερη

⁷⁸ <https://www.proculther.eu>

⁷⁹ <https://www.proculther.eu/wp-content/uploads/2022/06/PROCULTHER-Methodology.pdf>

⁸⁰ Και οι 27 χώρες της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων της Νορβηγίας, της Τουρκίας, της Βόρειας Μακεδονίας και της Ισλανδίας, παρείχαν βοήθεια σε είδος (από ιατρικά εφόδια έως οχήματα και ενεργειακό εξοπλισμό), καθώς και προμήθειες στον τομέα της προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς. Τα είδη παραδίδονται στις ουκρανικές αρχές στο πλαίσιο μεμονωμένων ή συγκεντρωτικών επιχειρήσεων, μέσω των κόμβων εφοδιαστικής του μηχανισμού πολιτικής προστασίας της Ένωσης που έχουν δημιουργηθεί στην Πολωνία, τη Ρουμανία και τη Σλοβακία.

⁸¹ Περαιτέρω πληροφορίες για το έργο παρέχονται στην επιγραμματική πλατφόρμα του δικτύου γνώσεων για την πολιτική προστασία της Ένωσης <https://civil-protection-knowledge-network.europa.eu/union-civil-protection-mechanism-projects>.

δυνατή απάντηση των υπευθύνων χάραξης πολιτικής. Η ΕΕ έχει τεράστια ευκαιρία και ευθύνη να κατευθύνει αυτή τη διαδικασία της καλύτερης αξιοποίησης του (υποχρησιμοποιούμενου) δυναμικού του πολιτισμού. Η παρούσα έκθεση συμβάλλει στη διαδικασία προβληματισμού παρέχοντας στοιχεία σχετικά με την υφιστάμενη αλληλεπίδραση μεταξύ πολιτισμού και βιώσιμης ανάπτυξης και σχετικά με την ανάγκη ενίσχυσής της στο μέλλον.

Όπως αναφέρεται στην τελική διακήρυξη που εγκρίθηκε στη MONDIACULT 2022, κατά την οποία προβλήθηκαν οι βασικές δράσεις της ΕΕ για τον πολιτισμό και τους ΣΒΑ, η υιοθέτηση συνδυασμένης προσέγγισης για τον πολιτισμό και τη βιωσιμότητα και η επίτευξη μεγαλύτερης πολιτικής συνοχής μεταξύ των πολιτιστικών πολιτικών και των στρατηγικών βιώσιμης ανάπτυξης μπορούν να είναι επωφελείς για τα διάφορα επίπεδα χάραξης πολιτικής στην Ευρώπη. Στη διακήρυξη⁸² αναφέρεται: «Υποστηρίζουμε τη συστημική ενσωμάτωση του πολιτισμού στις δημόσιες πολιτικές, μέσω της προσαρμογής των αναπτυξιακών στρατηγικών και πλαισίων, σε διεθνές, περιφερειακό, υποπεριφερειακό, εθνικό και τοπικό επίπεδο, καθώς και στο πλαίσιο πολιτικών άλλων σχετικών ταμείων και προγραμμάτων του ΟΗΕ, ως παράγοντα διευκόλυνσης και κινητήριας δύναμης της ανθεκτικότητας, της κοινωνικής ένταξης και της οικονομικής ανάπτυξης (...)».

Ως εκ τούτου, έχει ζωτική σημασία να μετουσιωθεί η οριζόντια προσέγγιση της βιώσιμης ανάπτυξης σε πλήρως ορατή αλληλεπίδραση με τον πολιτισμό και τη δημιουργικότητα ως κινητήριες δυνάμεις της ανάπτυξης. Οι συλλογικές προσπάθειες για την αντιμετώπιση παγκόσμιων προκλήσεων, όπως ο μετριασμός των κινδύνων κλιματικής αλλαγής ή οι στόχοι της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας και της Ατζέντας του 2030, θα πρέπει να βασίζονται σε μεγάλο βαθμό στον πολιτισμό για την αξιοποίηση των νέων ανθρώπινων συμπεριφορών, την προώθηση της ισότητας των φύλων μέσω της πολιτιστικής συμμετοχής και τη διευκόλυνση της πρόσβασης σε πολιτιστικές ευκαιρίες μέσω καινοτόμων και πολυμερών πρακτικών ή διαδικασιών.

Ο συνδυασμός της καινοτομίας με γνώμονα τον πολιτισμό με τις επενδύσεις με γνώμονα τη βιωσιμότητα και με προσαρμοστικές απαντήσεις στους ρηζικέλευθους μετασχηματισμούς της κοινωνίας σε περιόδους κρίσης θα πρέπει να βρίσκεται στο επίκεντρο των νέων πλαισίων πολιτικής για τον επανασχεδιασμό της χάραξης πολιτιστικής πολιτικής με πιο στρατηγικούς, συνεκτικούς και αποτελεσματικούς τρόπους.

Μια νέα προσέγγιση για την ενίσχυση του στρατηγικού πλαισίου της ΕΕ για τον πολιτισμό, όπως προτείνεται στην έκθεση της Επιτροπής σχετικά με το πρόγραμμα εργασιών στον πολιτιστικό τομέα 2019-2022 και περιλαμβάνεται ως πρωτοβουλία στο νέο πρόγραμμα εργασιών της ΕΕ για τον πολιτισμό 2023-2026, μπορεί να αποτελέσει ένα πρώτο βήμα προς αυτήν την κατεύθυνση. Ένα νέο στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ θα μπορούσε να εξασφαλίσει μεγαλύτερη συνοχή και συνεκτικότητα πολιτικής και θα μπορούσε να περιλαμβάνει μεταξύ των γενικών αρχών του τη δέσμευση για την υλοποίηση της Ατζέντας του 2030, αντικατοπτρίζοντας με τον τρόπο αυτόν τις φιλοδοξίες που εκφράστηκαν στη διακήρυξη της MONDIACULT 2022 για τον πολιτισμό, η οποία απευθύνει έκκληση για την ενίσχυση των δημόσιων πολιτικών και της διεθνούς συνεργασίας στον τομέα του πολιτισμού.

⁸² https://www.unesco.org/sites/default/files/medias/fichiers/2022/10/6.MONDIACULT_EN_DRAFT%20FINAL%20DECLARATION_FINAL_1.pdf